

Лезги Газет

Жуwan Ватан, ватанэгълияр, дидед чал хуъх!

1920-йисалай акъатзава

N 15 (10972) хемис 15-апрель, 2021-йис WWW.LEZGIGAZET.RU

Къимет “Дагпечатдин” киоскрай - 16 манат

М.Мишустин, М.Мурашко ва С.Меликов - Дербент шегъердин духтурханада

Михаил Мишустин - Дагъустанда

Газетдин нубатдин нумра чапдиз вахкудайла, Дагъустандин Кылин ва Гъукуматдин Администрациядин пресс-къултурунда хабар гайвал, Дагъустандиз Россиядин Федерациядин Гъукуматдин Председатель Михаил Мишустин мугъман хъана. Адахъ галаз республикадиз гъакъни Урасатдин вице-премьер Юрий Трутнев, РФ-дин здравоохраненидин министр Михаил Мурашко, экономикадин рекъяй вилик финин министр Максим Решетников, эцигунрин ва яшайишдинни коммунальный майишатдин министр Ирек Файзуллин, төбиятдин ресурсрин ва экологиядин министр Александр Козлов, Ростуризмдин кыл Зарина Догузова ва масбутанта.

Къейд ийин, Михаил Мишустин 14-апрелдиз Дербентдиз фена. Дагъустанда авай йикъара РФ-дин Гъукуматдин Кылии республикадин руководстводихъ галаз Дагъустан яшайишдинни экономикадин жуъреба-жүйре хилерай вилик финин месэляр веревирдайвал я.

Гегъеншдиз “Лезги газетдин” сайтдай келиз жеда.

* * *

10-апрелдиз РФ-дин экономикадин рекъяй вилик финин министр Максим Решетников Дагъустандиз мугъман хъана. Делегациядик Гъакъни РФ-дин хуърун майишатдин ва финансирин министерствойрин векиларни квай. Федеральный министерствойрин къултурунчийрин къалахдин программа кыле феий къайдадикай РД-дин Кылин ва Гъукуматдин Администрациядин пресс-къултурунда хабар гузва.

Сифтедай Максим Решетников РД-дин Кылин везифаяр вахтуналди тамарзай Сергея Меликова галаз санал инвестицийрин “Тюбе” майдандал фена.

Ана абур “Керамогранит Дагъустан” ва “Каспийдин табагъ шуъшедин завод” карханийрихъ авай производстводин мумкинвилирхъ галаз мукъувай таниш хъана.

Гъуънчыл министр Дербент шегъердиз рекъе гъятна. Ина конъякрин заводдин мулкунал Максим Решетникова ва Сергей Меликова Дагъустандин агропромышленный комплекс виликди тухунин месэлайтириз талукъ совещание кыле тухвана.

Министрди малумарайвал, совещание заводдин мулкунал тешкилун душушьшин кар тушири: регион патал асул месэлайтирик сад узъумчилигин ва чехирчивилин хилер виликди тухун я. Ада къейд авурувал, Россиядин тамам циклдин жуъреда акъудзавай конъякрин 90% Дагъустандан гъалтзава. “Дагъустандин конъяк тарих авай брэнд, и хел интай къулухни виликди тухун лазим тирди якъин я. Чун патал им сифтени-сифте къалахдин цийи чакаяр тешкилунданды важибул я. Чехирчивилин сурьсет акъудунин карда тахминан 20 агъзур касди иштираказава, абурукай 18 агъзурда - узъумчилигин хиле. И рекъе мадни еке мумкинвилир ава”. Идалайни гъейри, гъисабзава ада, и хел виликди тухуни республикадин бюджетдиз яшайишдин программаяр къилиз акъудиз къумекдай алава къазанжилярни гъида. Ида гъакъни маса регионрихъ, ульквейрихъ галаз алишверищдин алакъяар түкъуърдай рекъер ачуҳда.

Конъякрин сурьсет акъудзавайбуруз гъеле гиламаз вижевай къумек гузва. Важибул къараар алатай йисуз къабулнай: РФ-дин Гъукуматди “эвездин къумекдин къайда” - тамам циклдин сурьсет акъудзавайбуруз патал налогрин вычет кардик кутунва. М.Решетникова малумарайвал, виридалайни важибул серенжемрин арада

узыумлухри къунвай майданар гегъеншарун ава.

Сульбет давамаруналди Россиядин экономика вилик тухунин крарай министри и хиле авай вири четинвилер ма-лум тирдакай лагъана ва абурун арада са жерге месэляр чара авуна.

Икк, тамам циклдин жуъреда сурьсет акъудзавайбуруз патал комплексный лицензия кардик кутуникай фикирна клауда. Ида вад документдин чакадал сад гъазурдай, карчирин вахтни, пулни къенятдай мумкинвал гуда. Закупкайрин агъа клаудин къиметриз, конъякар кура-кура маса гунизи, гъакъни сурьсетдиз Евразиядин экономикадин союздин патай ийизвай истемишириз талукъ месэлярияр ава. “Чна са шумуд идарадин векилрикай ибарат десте яз къалахзава. Яни къеңин совещанида кар алай къараар къабулунин карда иштиракзай касарни ава, гъаниз килигна, чавай теклифар гъазуриз ва РФ-дин Гъукуматдин дережадиз эъчеңиз жеда” - малумарна министрди.

Дагъустандин Кылии делегациядин векилриз республикадиз мугъманвиле атунай ва региондин яшайишдинни экономикадин тіл алай месэлайтириз фикир гүнай чухсагъул малумарна.

“Асул министерстводин кыл Дагъустандиз атуниз чун цүд йисаралди къваты ханвай са къадар месэляр гъялдай мумкинвилез хызы килигзава. Дагъустандихъ виликди финин жигъетдай зурба къуват ава ва республикадин руководстводин, властдин вири дережайрин органрин вилик квай месэла чахъ авай мумкинвилер аялайтирик хилер патал ишлемишүнүкай ибарат я”, - къейдна ада.

▶ 2

45 агъзурдалай алатнава

Дагъустандин здравоохраненидин министр Татьяна Беляевади хабар гайвал, республика коронавирусдин акси рапар ядай чкайрин ва мобильный бригадайрин къадар артухарзава.

Адан гафаралди, къенин юкъуз медицинадин идарайра төгъуъндиз акси рапар ядай 86 кабинет кардик кутунва, мобильный пункттарин къадар лаъйтла, 47-дал къван газарнава.

Къейд ийин хъи, Махачкалада коронавирусдин акси рапар ядай са пункт Ленинский районда авай МФЦ-да ахъайнава. Ана шегъердин 1-нумрадин поликлиникадин пешекарри къвалихзава.

13-апрелдин делилралди, Дагъустанда COVID-19 төгъуъндиз акси рапар янавайбурун къадар 45 агъзурдалай алатнава.

Нумрадай къела:

Жемият

Шаярин шегъер

Тарихдин делилралай аквазвайвал, гилан Огни шегъер алай чадиз гъеле революция жедапди карчи инсанри фикир ганвай. Чипияй акъатзава цаярикай сифте яз 1914-йисуз Астрахандай тир стхайри - Малышеври хийр къачун къетлна, инал шулье цуурордай гъвеҷи завод кардик кутуна.

▶ 3

ВАТАНПЕРЕСВАЛ

Эхиримжи нефесдалди...

Дяведа хирер хъана, мад сеферда Омскда, Саранска хъайи Микаил женериз хъфена. Микаилан къисмет, адан умумър экуъди, ялавлуди, амма куъруъди хъана. 1942-йисан эхирра Калининский фронтда Ваъзабов Микаил Абдулваъзабович иштвиледи телефон хъана.

▶ 4

ТАРИХ

Гияр - шегъер-къеле

Гияр шегъер-къеле археологар патал газаф итижлу чка я. Ам гегъенши мулкар авай халис античный девирдин дяведин шеъгердиз ушшар тир. Иллаки шегъердин къайдада түкъуърнавай къеледин къенепад, анин яшайиш, шегъер хъвадай целди таъминарун патал Киткен булахдин чешмединлай яд гъизвай къуънгы гунгар тарихчирип патал генани марагълу я.

▶ 5

МЕДЕНИЯТ

“Лезгийрин кыл вине хъун зи мурад я”

Мисалда лугъузвайвал, паталай хъсан аквада. Яргъял йисара Карабаево-Черкесияда яшамиш хъайи Мегъамедзериф Гъажиеваз леззи халкъдик къалабулух кутазвай, тіл алай месэлайтирик хабар авачиз туширип. Икк, Ахъцегъ райондин кыл Осман Абдулкеримован теклифдалди чи ватандаш хайи еририз хтана.

▶ 6

ИРС

Самед Вургъун ва Дагъустан

Яратмишунрин чагъиндаевай йисара Самед Вургъун Сулейманан поэзиядыхъ галаз таниш тир ва XX асирдин Гомеран чалар гъейранвиледи къелдай. Кавказдин шаирриз-делегатриз 1934-йисуз Москвада кылес феий СССР-дин писателрин I Съезд-дал шадвилин гъалара гуърушиши хъун къисмет хънай.

▶ 7

ХАБАРАР

Адан эсеррай чи умумър аквазва

Къвердавай хкаж жезвай яратмишунин гъевесди, муаллимиили газаф йисарин течрибади Т.Велиметовадин фикирдиз цийи темаярни, цийи крарни гъизва. Гъвеҷи классра аялриз талукъ “Элкъуърна къунвай алем” предметдин ктабдал алава яз, алай вахтунда ада аялар патал экологиядин тарихдикай къхин къетлна.

▶ 12

М.Мишустин - Дагъустанда

1

Региондин Кыли къейд авурвал, республикадин АПК-ди региондин ВВП-дин 21% тешкилзава, и хиле тахминан пудай къве пай агъалийри квалахзана. Лапагрин ва цегъерин, гъакни кватаизавай майтайрин квадардал гълтала, Дагъустан сад лагъай чкадал ала. Авай вири мумкинвилер ачухариз тахънвай терефрикай рахадайла, Сергей Меликова прунчивилин, узумчилини в чехирчиилини, гъакни интенсивный багъманчилини хилерин тварар къуна. Гъа са вахтунда узумчилини в чехирчиилини хилерин тварар къуна.

Алатай йисуз узумчилини эхирими жи 30 йисан вахтунда тахъя квадарда тахминан 290 агъзур тонн бегъер кватаина ва 145 агъзур тонн тъялна. И хиле республикадин бюджетдиз 6 процентдин налогар гъизва. Амма 70-80-йисара Дагъустанда кватаизавай бегъер 370 агъзур тонндив агъзавай. "Якъин жезавал, и хиле вилиди тухун патал авай мумкинвилер гъеле виле ақъадайбур я", - къейдна ада.

Целди таъминарунин месэладиз талукъя Сергея Меликова къейдна хви, республикада неинки балугъчилини хел, гъакни туризмдин кластер еримли авун патал къулай шартлар ава. Гъа са вахтунда, яд бес тежез, вирер къуразва. Яд къачузай тадарак масаниз тухунин

месэла гъялуналди, регионда къазвай балугърин квадар йиса 10 агъзур тонндив агакъардай мумкинвал ава.

Эхирдай республикадиз атунин макъсаддикай рахадайла, Максим Решетникова къейдна: "Кеферпата Кавказдин федеральный округ вилиди тухунин программа республикада гъвкли къилиз ақъудаватла, гъихтин объектар эцигзатла, гъихтин четинвилер аватла килигун важиблу тир. Чна фикир неинки программа узумърдиз кечирмишнал желбна, гъакни экономикадин жуъребажуъре зонайрин, промышленный паркарин месэлэяр ахтармишна, республикадин мулкунал алай зурба карханайрин квалахдих галаз таниш хъана. Им сад лагъай месэла я. Къвед лагъайди Дербентдиз талукъя я - шегъер вири патарихъай вилиди тухуниз талукъя Россиян Президентдин ташшуругъ ава.

Регион патал виридалайни хци месэлэяр целди таъминарунинх, канализациядин ва инженервиллини къурулушрихъ галаз алакъалубур я. Чна Каспийдиз чиркин амукъаяр гадаруналди жезавай зарар жезмай къван тимиларна къланда, вучиз лагъайтла, экологиядин месэлэйри туризмдин хилез вилиди фидай мумкинвал гудач", - лагъана Максим Решетникова.

РФ-дин экономикадин жигъетдай вилик финин министерство регион еримли авунин программаяр тукъурунин ва абур узумърдиз кечирмишунин рекъяя къилин оператор я.

Къуллугърал тайна

РД-дин минтуризмдин къилин сад лагъай заместитель Эмин Мерданов Дагъустандин туризмдин вахтунади тайна. Талукъя тир указдал региондин Кыл Сергей Меликова 13-апрелдиз къул чуугуна.

"РД-дин туризмдин вахтунади художественный сеняткарвилерин рекъяя министрдин везифаир вахтунади РД-дин туризмдин вахтунади тайна. Идалай заместитель министрдин сад лагъай замести-

тель Мерданов Эмин Мердановичан хиве тван", - лагъузва документда.

Э.Мерданова 2014-йисуз М.В.Ломоносован тварунихъ галай Москвадин госуниверситет, 2016-йисуз гъа и вуздин "Востоковедение и африканистика" пешдай магистратура, 2017-йисуз РФ-дин къецепатан краин министерстводин "Московский государственный институт международных отношений" (университет), "Менеджмент" пешдай къецепатан чал чирдай магистратура къульта. Идалай гъультиз Москвада жуъребажуъре ведомствойра квалахна.

* * *

яшайшдинни коммунальный майшатдин министерстводиз регъбервал гузай Манвел Мажонц тайна.

Дагъустан Республикадин энергетикадин ва яшайшдинни коммунальный майшатдин министрвиле вилидай РД-дин эцигурин ва ЖКХ-дин министрдин заместителвиле квалахай Ризван Мурдов эцигна.

Идалай гъейри, региондин туризмдин вахтунади художественный сеняткарвилерин рекъяя министр Расул Ибрагимов къуллугъдикай азадна.

Министр дустагъна

Тахиркарвилин кваташада арадал гъунай ва алдатмишунин рекъелди бюджетдин 620 миллион манат пул чуьнухайвият Махачкъаладин Советский райондин суддин къаардалди Дагъустандин зегъметдин ва яшайшдин рекъяя вилик финин виликан министр Расул Ибрагимов къунва. Идан гъакъиндей Дагъустанда авай РД-дин силисдин комитетдин силис тухудай управлениди ТАСС-диз киш юкъуз хабар гана.

Дагъустандин Верховный суддин пресс-къуллугъдин руководитель Зарема Мамаевади ТАСС-диз хабар гайвал, Ибрагимов 27-майдалди (са вацрана 18 юкъуз) дустагъда тунва. З.Мамаевади алава хъувурвал, къабулнавай къаар-

дин гъакъиндей пуд йикъян вахтунда апелляциядин арза кхыйдай ихтияр ава.

Расул Ибрагимов 9-апрелдиз къуна. Силисдин органрин малуматралди, Р.Ибрагимова тахиркарин кваташадин иширикчирхъя галаз 2017-2018-йисара алдатмишунин рекъелди бюджетдин 620 миллион манат пул чуьнухна вагъя идалди Дагъустан Республикадин бюджетдиз еке зиян гана. Чуьнухнавай бюджетдин пулар республикадин агъалийриз яшайшдин рекъяя къуллугъ авун патал чара авунайбур тир. Пулар, агъалияр яшайшдин рекъяя къуллугъдай централдин къуллугъчирин квачихъ тапан документар тукъурунади, ведомства квалахзайбурз лат виниз тир премияр гунади, чуьнухна.

Сергей Меликова мубаракна

Региондин руководителдин везифаир вахтунади тамамарзай Сергей Меликова республикадин агъалийриз мусурманар патал пак Рамазандин варз алукун мубаракна, хабар гузва "Лезги газетдиз" Дагъустандин Кылин пресс-къуллугъди.

"Гъурметту дагъустанвияр! За көз вири мусурманар патал пак Рамазандин варз алукун мубаракзава! И вири динэгълияр исламдин эдеблу дубрихъ - мергъяматлувилихъ, патав гвайди клан хъунихъ, сабурлувилихъ, мергъяматлу крат авунихъ ва изтияж авайбуруз къумек гунихъ гъизава. Им гъар са мусурмандин умурда къетлен варз я. Къуй сивер хъузай икъара куб дин-иман мягъкем хъурай, куб риклер мергъяматлувилихъ, кланнилихъ ва яратшидай къуватрия агурай. Заз квехъ сагъламвал, хизанра саламатвал, ислягъвал ва меслятвал хъана кланзава".

Халкъ агудай мярекат

Мегъамед ИБРАГИМОВ

Махачкъала ва Каспийск шегъерринг арада эцигзатай Иса пайгъамбардин (алейхи ссальм) тварунихъ галай руғъдинни марифатдин макандин (Духовно-просветительский центр) чехи дараматда жуъреба-жуъре мярекатар тешкилзава. Мисал яз, республикадин шегъерринг районприн векилприхъ галаз гурушшар, диндин серенжемар, субботники, Дагъустандин халкъарин милли межлисар ва масабур. 11-апрелдиз ина лезги халкъдин чехи межлис къилье фена. Къейд ийинхъ, лезгийрилай вилик централдин мулкарал яхул халкъдиз талукъарнавай мярекат тухванвай.

келна, викторинаяр, конкурсан кылы тухвана, гъалибчияр савкъатриз лайхху хъана. Идалай гъейри, иштиракчийрикай пуд касдиз путёвкяяр къугъунин нетижада пулсуздаказ гъаждал (умра) фидай мумкинвал хъана. Вири иштиракчийриз чими хуърекар, дишгълийриз цүквэр гана.

Межлисидин гъурметту мугъманрин арада РД-дин чилерин ва эменидин алакъайрин министр Заур Эминов, Дагъустандин Муфтиятдин председатели Шамил Алиханов, РД-дин Халкъдин Собранидин депутат Фирудин Ражабов, РД-дин милли сиясатдин ва динрин краин рекъяя министрдин заместитель Мурад Шафиев, Къурагъ райондин кыил Замир Азизов, РД-дин государствойрин закупкайрин рекъяя Комитетдин председатель

Шикъягъиди - Фазир Къурбанов

Дагъустандин Муфтиятдин тешкилнавай и межлисда 5 агъурдалай виниз инсанри иштиракна. Абурун арада неинки са лезги халкъдин, гъакни маса миллетрин векиларин авай. Мярекатдин къильин макъсад дагъви халкъарин арада авай дуствал, стхавал, садвал мякъемарнай, ақалтзавай несилиз тербия гунин карда алакъидихъ, эдебихъ авай важиблувал къейд авунайкай ибарат тир. Межлисда иштиракай РД-дин чилерин ва эменидин алакъайрин министр Заур Эминова къейд авурвал, ихътин серенжемар мукъвалимъкъвал тешкилнинхъ еке метлеб ава, гъвкли лагъайтла, абурун патал тукъурунин, руғъдин жигъетдай девлетту хъуниз, бязи душушъша час бес тежезвай эдебиз къуллугъзава.

Гъакъикъатдан, и мярекатди лезги халкъ агуда. Иниз улкведин жуъреба-жуъре регионрай, Къиблепатан Дагъустандай, гъатта къецепатан улквейрайни хейлин ватанэгълияр атанвай. Абурун арада агъсакъалар, дишгъилияр, жегъилияр, аялар авай. Абурун патал тешкилчичири саки пуд сядда давам хъайи хъсан, итижлу программа гъазурнавай. Межлисдин сергъятра аваз "Хайрат", "Нашидуль Ислам" дестейри, Заур Салигърова ва масабуре нашидар тамамарна, аялри шишиар

Жафар Гъажибов, РД-дин Хатасувили Советдин Секретардин заместитель Сефербег Гъамидов, гъукумдин жуъреба-жуъре органин векилар, писателар, алимар, диндин, же-миятдин деятелар, машгъур спортсменар ва масабур авай.

Къурандин аятар келунади гатунаи межлисдал сифте гаф Шамил Алиханова лагъана. Ада Дагъустандин Муфтий Альмад гъажи Абдуллаеван патай вирида мярекат мубаракна, лезги халкъдин тариҳдай бязи чинар риклер хана, жегъилриз бубайри кутунвай баркаллу рекъер лайххувиледи давамаруниз эвер гана.

Гъульбунлай мярекатдал рахай Мурад Шафиева, Жафар Гъажибогова, Сефербег Гъамидова, журналист Ханжан Къурбанова, алим Муғаммад-Букар Гъамидуллаева, Дербентда авай "Женгин Баркаллувал" музейдин къильин пешекар Гъулпери Мирзебалаевида ва хейлин масабуре мярекатдин важиблувилий, Яргъ Мегъамедан хайи хъуре авай мискин арадиз хуникий, ақалтзавай несилиз ватанпересвилин, алакъидин тербия гунин къетленвилек чини фикирлар лагъана.

Халкъдин межлис иштиракчийри санал дуя авунади ақалтна.

Коронавирус: эхиримжи рекъемар

РД-дин Роспотребнадзордин делилралди, 14-апрелдиз Дагъустанда коронавирус акатай 43 кас дузыдал акудна.

Гъа са вахтунда дуктуррилай начагъ хъайи 29 290 кас (эхиримжи юкъуз - 41) сагъар хъийиз алакъинава. Санлай къачурла, республикада 1 774 997 кас ахтармишнава. 1358 кас, амайбурукай чара авуна (изоляция), квалахзайбурз лат виниз тир премияр гунади, чуьнухна.

Мердали ЖАЛИЛОВ

Дагъустандин Автономиядин 100 йис та-
мам хун къейдзавайла, чи рикл адан та-
рихда эвелимжибурукаj яз къачур камарин
кесерувал, вожиблувал, чи къенин аямдин
республикадин экономикадинни культура-
дин, образованидинни яшайишдин ва маса
хилерин бинеяр арадал гъайи къуватар, ре-
къер, гелер хквэза. Абурукайни сад чи Къи-
лепатан Дагъустанда, къадим Дербент ше-
гъердивай кефердихъ 10-12 километрдин
мензилда, Каспий гъульуун къерехда, вили-
кан къамишлухринни къумлухрин чульда
арадал атанвой Дагъустандин Огни шеъер
я. Адедин раҳунра азас ыақл Огни, я тахъай-
та Дагогни лугъузва. Гъар са кас гъавурда
акъазва: им Цаярин (чиляк акъатзавай) май-
данар арадал атанвой шуше цуурдай че-
хи заводди арадал гъанвай зурба имарат,
аламат я! Огни - Цаяя, ялавар, цуквар, це-
лехмар... Огни шеъер - Цаярин шеъер... Чна
Цаяяр чехи гъарфунайлай къизва, а гаф хсу-
си тъварциз элкъенвайвиял.

Гъихъинди я адан тарих? Вуч алакъада
ава ам чи Автономиядихъ галаз? 1921-йисуз,
Дагъустандиз государстводин дережа гу-
нихъ галаз сад хыз, РСФСР-дин гъукуматди
и край тақур жуъреда вилики туҳудай, дагъ-
виири Советрин гъукуматдин (курулушдин)
артухандал, ам кесибин къайгъудар тирди
фад ва гъакъики краради гъис авун пат-
талди са жерге планар (гила лугъузвой хъти
нацпроектар) кардик кутунай.

Дагъустанда социализмдин эцигуна, ағур-
ва къезил промышленность арадал гъун лазим
ти... Абуруз къуватар гъинай къведай? Гъел-
бетда, чадин хаммал, тъебии девлетар ва зегъ-
метчи халкъдин садвал, алакъунар, мумкин-
вилер кардиккутуна кланзай. Ихътин ақалттай
четин вожабадар краин къиле а чаван Халкъ-
дин Комиссарин Комитет (председатель -
Ж.Коркмасов), Дагъустандин ЦИК-дин (1923-
йисалай председатель - Н.Самурский) авай.

Квелай башламишина Цаярин шеъер - за-
вод эцигун? ыақл рикл атайди я и чка?

Дагъустандин Огнидин шуше цуурдай
 заводдикай чи советрин лезги литература-
дин классик Алибег Фатахова "Зарбачи Гъа-
сан" поэма къхена. Стлал Сулейманани ви-
чин "Дагъустан", "Серго Орджоникидзе" поэ-
майра и заводдин тарихдиз хейлин чка ганва.
Им гъакъикъатдани цийи девирди, халкъар-
ин азад зегъметди, садвали ва бахтлувили
арадал гъайи зурба имарат, гъакъван гек
къуват тирди къейднава классики. "Винел
пад ви чулав канаб, Къенепад ипек я, фяле!"
Стлал Сулейманана гъа чавуз лагъайди я.

Савадсуз, авам дагъви гададикай шуше
цуурзавайбурун чехи коллектива цийи
девирдин зегъметдин зарбачи, савадлу теш-
килатчи хун А.Фатахова къетен устадви-
леди тебрикнава...

Дагъустандин Автономиядин - 100 йис Цаярин шеъер

шедин 10% тешкилзавай. Яни Огнидин завод
улькведин зурба карханадиз элкъевна!

Идахъ галаз сад хыз, Огнидин поселокни
чехи хъана. Иллаки адан кыле машгур ин-
женер К.Л.Козленко акъвазайдалай къулхъ
(1954-йисалай) заводдикай цийи агалкъунар
хъана. Заводда къульне линияр цийи хъуву-
нихъ галаз сад хыз, цийи цехар арадал гъана.
Заводди чи улькведин химиядинни недай-
хъвадай затларин промышленностдин карха-
найриз шушиедин турбаяр, лап цийи жуъре-
рин къаб-къажах, банкярни путулкяр ақуд-
завай. Гылин квалах саки амачир. Вири крат
автоматрин механизмайри тамамарзавай.

Им лагъай гаф я хы, заводди шей гъаси-
лунихъ галаз санал вичиз герек пешекарни
гъазурзавай. Ина дяведин адалай гуль-
гузинин йисарани ФЗУ-да вишералди дагъ-
ви жегъирини рушари шуше цуурдай ва
адакай жуъреба-жуъре затлар гъазурдай ва
маса пешеяр чирна.

Огни шеъер эцигайбур, сифте нубатда, гъа
заводдин эцигунардайбур, инженерар, техни-
кар тирдал шак алач. Экономикадинни куль-
турадин къетен агалкъунрай, заводдин 50 йис
къейддайла, адаz "Знак Почета" орден гана.

Шуше цуурдай заводди ина хейлин
маса заводорлани чан гъана. Абурук керпичар
гъазурдай, подшипникар ақуддай, чехирин,
автотехника ремонтдай ва маса карханаяр
акватава. Гамарин фабрикадин тъвар дунын-
диз машгур хъана.

Шеъерда культурадин, образованидин,
медицинадин, спортдин ва маса хилерни ви-
лиди фена. Агъалийрин къадар ва иғтияжар
артух хъана. Ихътин шартлари Огни поселок-
дикай (Дербент шеъердик квай) къилдин ше-
гъер авунин лазимвал арадал гъана. Икк, 1990-
йисан 27-июлдиз ДАССР-дин Верховный Со-
ветди Дагъустандин Огни поселокдиз респуб-
ликадин шеъердин дөрежа гүнин къарап къа-
булна. Гъелбетда, им оғнивирин тълабунни,
мурадни тир. Гыкк, лагъайтла, поселокдихъ
шеъердин я бюджет, я такъатар, я вичи вич
идара ийдай мумкинвилерни жезвачир.

1990-йисан 20-ноябрдиз ДАССР-дин
халкъдин депутаттин Съездди ДАССР-дин
Верховный Советдин къарап тестикъарна.

1991-йисан 4-марти РСФСР-дин Вер-
ховный Советдин Президиумдин Указдалди
ДАССР-дин Верховный Советди Огни ше-
гъердин гъакъиндай къабулнавай къарапдиз
закондин къуват гана. Гъа юғ Дагъустандин
Огни шеъер арадал атайди яз тъисабзава.

2001-йисуз сифте яз шеъердин 10 йисан
юбилей къейдна. А миракатра "Лезги газет-
дин" векил яз иштиракдай мумкинвал зачни
хъанай. И къвинирин бинедиз къачанвай къей-
дерни гъа чавуз чи гъиле гъатайбур я.

Къенин Огни шеъер генани вилики фен-
вай, "перестройщикринни" "прихватизаторрин"
тарашунрай саламатдиз экъечнавай, вичин
рехъ умудлувиленди давамарзавай, садви-
лелди яшамиш жезвай газаф милләтийиб-
рат хизан я. Ина лезгийрихъ галаз санал лап
газаф табасаранвияр, даргияр, азербайжанви-
яр, урусар, фадлай иниш шуше цуурдиз ата-
на, амукай чехрин, немсерин, белгиявирин
невеярни яшамиш жезва. Виридалайни жез-
виль шеъерда жегъил хизанарни газаф я. И кар
ина къвердавай артух жезвай ялприн баҳчай-
ринни мектебрин къадарри субтазава. Огни
шеъердин эцигунирин майданар са шумудра
артух хъанва, и кар давам жезва. Агъалийрин
къадар 30 ағзурдалай алатнава...

Шуше цуурдай заводдин пичерин зур-
ба турбайри, гъа виликрай хыз, чин гъайбат
ва мумкинвилер раижава. Ибуран гила къа-
къян мертебайрин къвалерин магълеяр, къа-
цу гъенеш паркарни майданар, алишвериш-
динни шадвилерин чехи тавханаяр, залар
алава жезва...

Цаяяр атунихъай кичела, инсанривай эг-
чииз тежеддай виликан къамишлухринни къум-
лухрин чилел хъанвай къацу, къулай, гъузел
шеъерди чаз чи Автономиядин метлеб мад-
ни ачуҳдиз ашкара ийизва. Советрин Авто-
номиядин агалкъунрин рехъ агализ тежер-
ди я...

Конкурсдиз Дагъустан

Рамазан ВЕЛИБЕГОВ

Дегъ вахтарлай къецепатан
душманри
Къанихилелд мулкар, халкъар
тарашдай.
Ви къудратлу рухвайрини рушари
Тернай абур чи чилерилай,
Дагъустан.

Ви гъар са дагъ ватан хъзвай
сенгер я,
Аранарни къульягъ тежер бегъер я.
Къвалахзавайбур шад, ислаягъ
эллэр я.
Адалатдин бине я вун, Дагъустан.
Чилин къаник - къульягъ тежер
девлетар,
Гъар са къвале - намуслу тир
адетар,
Мугъман кълан яз, илифардай
хесетар
Бубайрилай амазма вахъ,
Дагъустан.

Тъбиатди гъузелвилер ганва ваз,
Къудатахъай гегъенш рекъер
аҷух яз.
Са суфрадихъ вири халкъар
гъанва на,
Россияда машгур я вун,
Дагъустан.

Пехъи душман бейхабардиз
атайла,
Къве виши агъзур, вири сад хыз,
къарагъна.
Дарбадагъна фашизмдин бинеяр,
Берлиндал яр пайдах хжакна.
Чилин шардиз вун, гъакъыкъат,
машгур я
Эминралди, Сулейманрал,
Расулрал.
И дунындин вири халкъар къару я
"Лезгинкадал", пагъливанрал,
игитрал.

Чаларин макан

Тамила САЛМАНОВА

Хаж хъанва лекъ, лув гузва цавай,
Къармахра - чувал, чаларив ацай.
Чархунихъ раган галкана чувал,
Чкъана чилел анай яхцур чал.

Гъар са къефледи авуна чапхун,
Гъар са дередиз хъана са раҳун.
Чалан сагъибар хъана дагъвияр,
Гатунна абур лугъуз манияр.

Лежберни чубан, авай пак
қастар,
Манидив хъана къеви тир дустар.
Агъач хъумузни, чуңгурни,
пандур -

Ислаягъ макъамда, дяведа - гапур.
Женгера пис ягъирикай патан,
Мани мецеллаз, хвена
къвал-ватан.

Хъанатлани тъар милләтидиз са чал,
Гъанач дуствилел лянетдин хал,
тъал.

Чалар я хчцур, адетар я сад,
Халкъар я хчцур, хесетар я сад.
Садвални дуствилел - чи гъунари
гуж,
Клеве гъатайла - лекъерин са луж.

Давамарзай адетар хъсан,
Милләтиар я ви са къвал, са хизан.
Машгур я вун къе дунында еке,
Дагъларин улькве, чаларин
улькве!

Дяве гатунаидалай инихъ - 80 йис Халкъдин гъунарлувал

Нариман ИБРАГЫМОВ

Ватан хүн, азад къуллугъ авун гъар са веледдин буржхи я. И буржидиз вафалувал чи ватандашри гъам Ватандин Чехи дяведенин йисара, гъам фашистрин къушунри чуклурай, кайи, барбатил авур хульер, шеънерар, карханаяр, майишатар къвачел ахъалдардайла, пятилеткирин планар къилиз акъуддайла, гъам интернационалистилин буржи тамардайлла, 1999-йисуз Дағъларин улькведал яракьламиш хъянтай бандитрин дестейри вегъейланы, Россиядин армиядин жергейрани, ислэгэ зөгмийтийн къалурна, успатзана.

Ватандин Чехи дяведенин йисарикий, фашистрин чапхунчирхий галас къиле феий женгерикай, Ватан душмандикай хүн патал советрин халкъди, Яру Армиядин аскерри къалурай къегъалвилерий, зөгмийтийн фронтда зурба нетижайрикай газа къьеиди я. Садраны къульне тежедай и темадиз талуучи материаларни чи гъилера газа ава. Абуру социализмдин къурулушдин, плановый экономикадин, ватанпересвилин руьгъдаллаз хъайи халкъдин ва Яру Армиядин аскеррин лайхлувал, артуханвал мад сеферда субтазана.

Зи гыле вахтуну хъипи авунтай 1965-йисан газет ава. Ватандин Чехи дяведа гъаливал къа занмишайдалай инихъ 40 йис тамам хъунин гъакъиндай КПСС-дин ЦК-дин къарада къайднавай: "Ватандин Чехи дяведа Советрин Союзди гъаливал къачуни тамамвиледи социализмдин артуханвилер, адад экономикадин, яшайишдин, сијатдин ва руьгъдин гегъенш мумкинвилер ачухарна. И гъаливал коммунистар къиле аваз арадал гъантай Советрин государствовинди, адад виридалайни вилик фенвай общественный къурулушдинди, социализмдин экономикадинди ва халкъарин садвилини тир.

Инсаният фашистрин чапхунчиркай азад ийдий зурба гъаливал халкъдин ва армиядин гегъенш къатари женгера ва зөгмийтийдээ игитвилер, фронтдинни далу патан къуватар мягъемдиз сад хүн себэяз арадал атана. Дяведенин гъа сифте иккъарилай улькве женгинин битав лагердиз элкъевна. Партиядин "Вири - фронт патал, вири - Гъаливал патал!" эвер гуни вири халкъ гъерекатдик кутуна, миллионрали советрин инсанар-ватанпересар гъакъисагъивиледи гъунарлу зөгмийтий, душмандихъ галаз къетижен чулунал желбна".

Тарихдин мөглөб авай документар гъилелай авурла, успат жезва хъи, социализмдин улькведиз хас плановый экономикади халкъдин майишат са куьруу вахтунда дяведенин игтияжар тамамардай гъалдиз элкъурдай мумкинвал гана. Германияди вичин гыллик акатнавай ульквейрай къаучувай къван сүрсэтни фикирда къурла, Советрин Союзди аддай вад сеферда түмил къвантин цивин худздавай, пуд сеферда түмил гъулдан цуурзувай. Ятланы дяведенин йисара Советрин Союзди Германийдилай къве сеферда газа яракъар ва женгинин техника акуудна.

Дяведенник къаришиши хъянтай капитализмдин са улькведихъни капитальний эцгунрай СССР-дихъ хътийн ийгийн ва нетижалу еришар хъанчай. 1944-йисуз капитальний вложенийрин къадар са шумуд сеферда виниз акъятна. Далу пата зурба 3,5 агъзур кархана эцгнай ва кардик кутунай. Ватандин Чехи дяведенин Советрин Союздин халкъары ва Яру Армияди къалурай гъунарлувилер дуњнадин тарихда гъатнава. Фашистрин Германиядихъ галаз саки вад йисуз къиле феий къизгъин женгер рикъелай тифидайбур хъана. Делилри тестикъарзайвал, 1942-1943-йисара Кавказ хүн патал къиле феий женгерни лап зурбабуруу акатзана. Дяведенин вири майданда дагъустанвийри еке игитвилер къалурна.

Дагъларин улькведи фронтдин 180 агъзурдав агааҗылар къегъалар рекье туну. Абуруй 75 агъзурдалай виниз аскерри, офицерри фашистрин галаз къиле феий къизгъин женгер Ватандин азадвал патал чанар къурбандна. Викъель рухвайрикай са шумуд цүд кас Советрин Союздин Игит лагъай тъварцыйз лайхлух хъана. Гъайиф хъи, Гъаливал къазаншиши къегъалар йисалай-суз чи арайра түмил амузъаза. Абури рикъел хүн, бубайрин крат давамардай жегъилар тербияламишун, абури чин бубайриз гъурумет авун, абури рикъел хүн лазим я.

Нариман МАМЕДОВ,
журналист

Залум дяведи гъикъван жегъиль чанар телефна, гъикъван гужлуз къуқиенвай гъетер-рикъелтухуурна. Гъа ихътинбурукай сад ахъзеви ВАГЪАБОВ Микаил Абдулвағъабовичин тир. 1921-йисуз анжак 5 йис тирла, ам бубадивай хъана.

Ахъзевири ирид йисан школа къутягъайдалай гъуѓуңиз Микаил Махачкалада Орджоникидзедин тъварунихъ галай индустримальный техникумдиз гъахъна ва 1936-йисуз ана агалкъунрапди къутягъайла, ам Дағъустандин педагогилин институтдин тарихдин факультетдиз гъахъна. 1939-йисуз тарихдин муаллимвилин диплом газа райондиз хтай Микаил Ахъзевири школада муаллимвиле къабулна.

Гъайиф хъи, къисметар гагъ-гагъ акъван гуздлемиш тавурбур, инсафсузбур жеда хъи, инсандин гъич ял акъадаризни тадач.

Къалахиз башламишай са шумуд ватрапай Микаил РККА-дин жергейриз тухвана. Адан ватанпересвилин гъиссерин шагъидвал армиядай хтай чарарини ийизва. Ингье ада 1940-йисан 29-сентябрдиз къвализ раҳкорай чарче къхизва: "Зун женгининни политикадин жигъетдай гъазур хъунай отличник я. Чун Литвада хъана. Чна ана 700 километрдин мензилдиз поход авуна. Амзи умъурда рикъелай тифидайдай хъана. Залай мад къиле тухвай походра викъегъвал къалуриз алакъана". Гъа и чарче ада вичи Москвадин высший военный педагогилин институтдин гъахъиз документар рекье тунчвилекайни субъетзана.

А девирда къиле физвай вакъиайри Микаил Москвадиз вай, Брестдиз акъудна. Ина ада Яру Армиядин политработниквилин курсара къелна. Ада сифте яз и кардикай 1941-йисан 6-апрелдиз къхъентай чарче вичин стхагъада (и цаарарин автордин бубадиз) хабар гузва.

1941-йисан 3-июлдиз вичин даш Лиридиз хтай чар рикъел къалабулуквачиз къелиз жериidi туш. Ингье ада вич къхъизвата: "Чна вирида курсарин

эхир хъун гуздлемишазавай, госэкзаменриз гъазур жезвай. Амайди вири 5 югъ тир. Амма чаз и кар къисмет хъанч. Чи казарма сергъяйтдин лап мукъув газ. Чун пакаман сятдин къудаз ксанвай. Ахла бейхабардиз гъич садраны ван тахъай ванералди ахварай

фесдалди жуван вири къуватар Ватандин намус, азадвал хъун патал серфиз гъазур я. Зун дериндай инаниши я хъи, чна алчах душманар сад амай къван тергда".

Аскервилин чарап! Сандухра къата-ра аваз, хайи инсанри гъилера къаз, не-силир вилерлакъа накъвар гъизвай абурийсарий йисариз, рикъелай рикъелир физва. Абури ватанпересвилин гъиссер артухарзана, инсафсуз дяведи мурадиз хар къурай жегъильрин тулькуль къисметрикай субъетзана, чав абурун гъайиф чуѓваз тазва.

Хер хъана, Туладин госпиталда авайла, Микаила вичин гъвечи ватандиз чарар къхъизва. Ахъзевири адазни датланы чарар къвевизай. Амма гуѓуңай ам мад душмандихъ галаз женгер чуѓваз дяведиз хъфейдалай къулхъ и алакъа амузъанч. Чав адан вахтунда къхъентай анжак са чар гва. Амни 1942-йисан 5-февралдиз стхагъада Исламаз къхъенвайди я. Чарче ихътигай гафара: "Ислам! Партияди, Ватандин мад сеферда фашистрин мердимазаар тергиз ихтибар авунал зун газа шад

Эхирижки нефесдалди...

аватна. Ара амтунар авачиз тупарай язавай кичл кутадай квоти ванер кис-зазавич. Чаз газа машинар ва маса шеъзр кузвайди акуна. Бейхабардиз ихътин вакъиа къилел атай чна са гужбалаадалди парталар алукъина, яракъ къаучуна. Амма экъечилс хъун мумкин тушири...

Гъа икъл, Вагъабов Микаил, фашистрин чапхунчирхий бейхабар башламишай четин ва яргъал дяведенин сифте сятера, нерин тахта хана, госпиталдиз аватна. Микаилан мурад, чарчи шагъидвалзайвал, тади гъалда хер сагъар хъувуна, женгиниз хъфин ва, "...руьгъдай ават тавуна, душман эхирдад къван терг авун" тир.

Хер хъантай Микаил Тула шеъзердин госпиталдиз аватна. Ина ада 1941-йисан 20-июлдиз вичин стхагъада (лэгзийрин писатель) Ислам Вагъабоваз ракъурдай чарче къхъизва: "Эгер мад заз къиздирмади тади гун таевртла, зал алай хер са шумуд ишкъалай сагъ хъжеда ва зун фашистрин галаз жен гуѓваз фронтдин хъфида. За Ватандин вирик жуван буржи тамамарун гъич са декъинкъаданы рикъелай ракъурзавайди туш. Зун, яракъ гъиле къуна, эхирижки не-

я. Зун 1942-йисан 12-январдилай Смоленскдин фронтда ава. Чна Гитлеран фашистрин чапхунчирхий газава. Зун и мукъевар партиядин жергейриз перевоз хъувунва. И вакъиади партиядин, Ватандин вирик зи буржияр мадни артухарзана. Алай йисан 15-январдилай за батареядин комиссарвиле къвалахзана. Чи батареядин агалкъунар писбур туш. Гаф гузва хъи, душманар тергна, чна мадни хъсан агалкъунар къазаншида". Гъа и чарче ада, тъварар къаз, вири хизандиз, мукъва-къилийриз саламар рекье тзвазва вишихъ галаз алакъа хъниэ зөврөвээ.

Дяведен хирер хъана, мад сеферда Омскда, Саранска хъайи Микаил женгериз хъфена. Микаилан къисмет, адад умъур экъуди, ялавлуди, амма күрүдии хъана. 1942-йисан эхирра Калининский фронтда Вагъабов Микаил Абдулвағъабович игитвиледи телефон хъана.

Залум дяведи Микаил хътигъан жегъильрин чанар телефна. Чав анжак са чар гва. Абурийсар къхъенвай къуруу, йисалай-суз хъипи жезвай чарар гумукъазва.

сүргүндиндэй акъуднай. Вахт акъалтыйла, ам хурурз ухтаний ва ада вирик фермадал вичин къвалах давамарнай.

Адан хизанды Наметулагъ тъвар алай ругул аял чехи хъана. Вичин вахтунда Абдулвағъа фекъиди гададис мусурманвилин адетар, кап-тъядин гафарни къайдаяр чирна. Адав педучилищни къутягъиз туну. Сифте классирин муаллим яз къвалахзана Наметулагъаз, Ватандин Чехи дяве башлаши хъайила, армиядин жергейриз зөврөвээ. Сифтедай ада 191-нумрадин стрелковый полкуниз акъятна. Ина ада Курский къекъуындин кар алай чка къаз алахъай немсерихъ галаз къизгъин женгера иштиракна. Вири къуватар эцгнай, душмандин вирик пад къуна. Наметулагъаны масадбурухъ галаз активвал, викъегъвал къалурна, патарив гвай маса чакъарни душмандикай хвена. Ада сержантвилин чин гана, отдельнин командирвиле тайнарна. Отделнениди командирин са шумуд тапшургүз къилиз акъудна.

Хурурз ам дяведен эхирра хтана. Къалурай викъегъвилерай сержант Наметулагъ Абдулаев Жукован, "Германниадал гъалиб хъунай" медалрэй лайхлух хъана. Дяведен дагъустанвийри еке игитвилер къалурна.

Муаллим - аскер

Райсудин НАБИЕВ

Гъеле колхозар тешкил жедалди, Алкъадарин сергъяйтдай гатуна, Вини Стларин багъларив къван Курхурьун жемятрин багълар экъя хъанвай. Абури 400 гектардилай артух майданар къунтай. А вахтара, гила хъиз, багъларал цацарин, сеткайрин, тъваларикай хрантай жуғъунар элкъурнавачир. Инсанриз сада масадан чкадай емишар, векъин къемер чунынхун чидай крат тушир. Къвале-къвале берекатар, гъурумет-хатур артух тир.

Чка-чкадал талукъ касарин тъварарни алай. Месела, "Алхасан векъ", "Вацлалай чкаяр", "Ажмекендаран чка", "Мустафаидин чка", "Пласан чка", "Къазибекен чка" ва икъл мад. Ихътин тъварар 275 чкадал алай. Гъарда, лап яргъарай, лятыш Азэрбайжандын гъиз, къелемар акъуриз хъанай. Нетижада анар Анар чахмаяр, Кварчагъ, Куч сортарин ичкер, Ирандин къайси машмашар - саки вири емишар авай, гила хъиз, къуд-вад сорт вай.

Колхозар тешкилай йисалай совхоз жедалдини, и багълари халкъдиз къуллугъна. Давудан мукъуын сивелай Алкъадрихъди "Тарикъулидин векъ" тъвар

алаз еке багъ экъя хъанвай. Ина ада "Тум какур", "Цил авачир", "Шурван", "Къиф" сортарин чуъхверирин еке бегъерар къачувай. А багъ башламиш жезвай чка-чкадал верчериин ферма, яшамиш жедай къвалерни алайди тир. Вичин девирда диндин месэлэйрах ийизваз акуна, анал къвалахиз хъайи Абдулаев фекъи

Гияр - шегъер-келе

Шерибан ПАШАЕВА, тарихчи

(Эвол - 14-нумрада)

Бязи тарихчиди вилик девирра Кыблепатан Дағъустандын мулкарап хайи хашпарат диндал амалзаявай тайфаяр эрменияр яз гъисабзава. Гъатта Гияр шегъердин патарив яшамиш хайи сеняткаррин арадани эрменияр авай лугъузтайбурни ава. Чи фикирдалди, абур чипин арада хашпара диндин көтөлөнвилер хүз алакъай чадын халъярий. Кыблепатан Дағъустанда хашпара диндин газаф къадар гелер хүнни чун ихтиин фикирдал гъизва. Душуышдай дағъидин чакайриз акъатай эрменийрин күчери дестейрилай чи мулкарап хашпара диндин икъван гелер таз бажагъат алакъада. Идалай гъеरи, Советтин девирда Гиярдин харалпаяр ахтармишай тарихчиди къеңдэвайвал, хашпара диндал амалзаяйбур көледин къенепатай авай женгчияр тир: көледин патарив гвай саки вири сурап хашпариин диндиз хасбур я. Археологиян ахтармишунри и краийни тамамдиз кыл алкудиз күмекмек.

Къати марфар къунинди дүрздал акъатзаявай сурапи Гиярда са шумуд асирда аваз хайи хашпариин дурумлук күлгүрадин гъакъындай шағыдвалзана. Кучунар са шумуд къатуниий ибарат я, яни гъа са чадал садсадан винел са шумуд кас күчкунава. Гиярдин мулкарап хашпара диндикай хабар гузай са имаратни аламач. Аквар гъаларай, абур сельдуккури, ширваншагъарин, Надир шагъдин күшунри гүжумай девирра михыз терг хъана.

Гъа ик, Гияр шегъердин-көледин патарив чатун, хъенччин къапарин, пурарардай, храдай са маса устларрин, сеняткаррин туухмар, савдагарап тир чувудар яшамиш жезвай. Абуру көледин къенепатай ахъайзаявай. Келеда яшамиш жезвай женгчийри лагъайтла, абурху галаз анжак алишверишдин алакъаяр хульзвай. Абурун арада маса са журедин алакъаини (эвленимши хъун, мукъва-кынливилин) авачир.

Гияр шегъер-келе археологар патал газаф итихлупча я. Ам гөтөнш мулкар авай халис античный девирдин дявидин шегъердиндиз ухшар тир. Иллаки шегъердин къайдада туухыннан көледин къенепад, аниш яшайиш, шегъер хъвадай целди таъминарун патал Киткен булахдин чешмидилай (ам көледивай 6 километрдин ярга авай) яд гъизвай күльнене гунгар тарихчияр патал генани марагын я. Фикир гайила, Гияр элкъвена душманрий хульдай къакъан цлар алай, вичин культура, къанунар, къайдаяр авай дявидин шегъер тир.

Цларин гъяркыувиликай кылди рахун кутугнава. Цларин винел са шумуд чадал гүжумрий хульдай махсус минараяр (башня) алай. Гияр хынин шегъер-келе гъалкъада турла, женгина артуханвал көледин къенепатай авайбурун пата жезвай. Садлагына келе къачудай мумкинвал авачир, къенепатай гъахын душман патал акъалттай чечин имтигандиз элкъвездай. Гъавильяр чапхунчийриз амукъазавайди көледин къенепатай авайбурун къуватар зайдиф хъун вилив хүнтири. Гагъ-гагъ душман шегъердик инлай-ан-

лай цлай кутаз алахъзай, амма и карди рази жедай нетижек гъизвачир.

Къейдна къанда, Гиярдыхъ шегъер гъалкъада гъатай душуушра геждади дурум гун патал бес къадар недай-хъвадай сүрсөт авай. Гиярдикай чадын агъалийрин арада газаф риваятар ама. Абурук сада лугъузтайвал, Надир шагъди Гияр къачурдалай күлхүх адан вах Сария шегъердин къенепатай авай көледин имаратда (цитадель) яшамиш хъана. Эгер риваяти агақъарзаявай малуматар гъакъыкъатдыхъ галаз къазтайбур ятла, шегъердихъ элкъвена эцигнавай мягъекем ва къакъан цларилай гъеरи, къенепатайни душманрий хульдай къвед лагъай сенгерар авай.

Гиярдин жемиятдин къурулуш Грецияндин дявидин шегъеррин, кылди къаҷуртла, Спаргадин къурулушдиз ухшар я. Чна алатай нумрада хабар гайвал, шегъердин къенепатай авайбур асуул гъисабдай женгчияр тир ва абур дявидин месэлайрал машгүл жезвай. Сеняткарар, сүрсөт гъасилзаявай лежберар, савдагарап къеңепатай көледин цларин патарив яшамиш жезвай.

Юкъван виш ийсара Гиярдин көледихъ, аскеррин къадардан гъалтала, са шумуд сеферда артух күшунриз акси акъваздай къувват авай. Ягъийрин гүжумриз лайхлудаказ жаваб гүнин карда мағырдаказ түккүрнавай сенгерри къетлен чка къазай. Амма гъар са кардихъ, гъерекатдихъ часпар ава. Гүжумнавай күшунрин къадар лап екеди тир душуушра келе гъакъыкъатдани хаталувилик акатзаявай. Чапхунчийрин күшунрик жүреба-жүре тайфайрин векилар, пулдихъ күнвай женгчиярни квай. Күшунрин къилевайбуру абурун къисметдикай са артух фикирзаявачир. Юкъван виш ийсарин чапхунчиди сад лагъай чадал дявидин мақсад эцигзаявай ва адав агақын патал вири рекъерий менфят къачузвай. Эгер сад лагъай сеферда къаҷуз хъаначтла, чапхунчи элкъвена хъфизвай ва къвед лагъай сеферда цийи күшунар галаз хъвезвай.

Тарихдин чинрай якъин жезвайвал, Гиярдин гъалкъадикай са ам терг авуникай къынин

Алиюсет АЗИЗХАНОВ,
Махачкала шегъер

Къулан вицук сел кумай къеван,
Хуърерик дем, мел кумай къеван,
Руъгъдик мишли къел кумай къеван,
Сагъ я лезги халкъ!

(Фейзудин НАГЬИЕВ)

Зун алай йисан 7-апрелдиз Махачкалаада, РГъамзатован тъварунхъ галай ктабханада, къиле феи чи бажарагътушайр, публицист, алим Фейзудин Нагъиеван 70 йисаз талукъарнавай межлисдик квай. И цларни за а мянрекатдин таъсирик кваз, амма рикле фадлай аваз, къенвайбур я.

“Чахъ чи дидед Чал амай къван...”

И юкъуз межлисдиз неинки Фейзудин Нагъиеван шириратдал риклай инсанар, гъакъни лезги халкъдин гъалагъавалдикай хабар авай, адад къисметдин укъуль-цурудан дад чидай, халкъдин къенин йикъакайни гележегдикай фикирзаявай стхаярни вахар къвати хънвай.

Межлисдал рахай вири ксари Фейзудин Нагъиеван яратмишунриз чехи къимет гана, адад риклай къевзай алхишар агақъарна. Са гафуналди, газаф шад жедай, гъар са ватанперес лезгиди дамахдай мянрекат хъана. Межлис къиле тухвай “Лезги газетдин” кылин редактор Мегъамед Ибрагимоваз заз кылди сагъарлук лугъуз кланзана. Ада лагъай акъуллу келимайри, михын ва дөрин лезги чала мянрекатдин иштиракчирин руль кутуна.

Зи фикирдалди, ихтиин мянрекатар мукъвал-мукъвал тухвайтла, хъсан я. Тек са юбилейрихъ галаз алакъалу яз тешкилун дузы туш. Лезги эдебиятдин сергъятар гөгөнш я. Чна чи шаиринни гъакъытчирин тъварарал гъамиша дамахна, абурун девлеттүрлүр ирс акъалтзаявай несилир агақъарна къанда. Гъелбетда, ихтиин межлисар насыгъатдин тарсар хъизин къабулиз жедай. Абурун тешкилун, къиле тухун асант къвалал туш. Къуучуру Сайданни Етим Эминан, Стлал Сүлейманнан Алибег Фатахован, Хуърът Тагыраннан Шагъ-Эмир Мурадован, Къияс Межидованнан Буба Гъажикъулиеван, Ибрагим Гъусейновнан Алирза Сайдован, Азиз Алеманнан Байрам Салимован, Асеф Мегъманнан Айдунбек Камилован, Забит Ризвановнан Къурбан Акимован, Межид Гъажиеваннан Ханбиче Хаметовадин, Седакъет Кери-мовадиннан Пакизат Гъусейновадин, чи милли литературадик лайхлук пай күтур ва кутазвай цүлдэрлди шаиринни писателир, драматургрин гъүрмөтдей ихтиин мянрекатар тухунхъ санлай вири халык патал еке метлеб ава.

Фейзудин Нагъиеван межлисдал рахай бязи юлдашы къвати хънвайбурун фикир хайи чалир хъунин, ам чи рунин месэлайрални желбна. Иллаки риклел алумкудай ихтилатар чи гъуър-

метлу Азедин дуихтурди авуна. Азедин Мурадович межлисдин эхирдай авур ихтилатарни, гъай мисаларни лап дөрин мана авайбур, камаллубур тир. Ада межлисда къвати хънвайбурун фикир хайи чалир хъунин, адад къадир хъунин месэлайрал желбна.

Гъелбетда, чалан рекъяй тухузтай илимдин дерин ахтармишунарни че гекр я. Амма гъи жуъреда? Сада-садан намусдик хуъкур тийидай жуъреда! Сада-садан къадир жедай жуъреда! Гагъ-гагъ и месэлайрый чи шаиринни писателир, алимринни чалал рикл алай стхайрин арада гъүжетар арадал гъизва. Бязибур месэлайрив эгечизавай тегъерри чи арада къал твазва. Газаф душуушра интернетдин майданра гъүжетар, намусдик хъладай къайи гафар урус чалал къизва. Чун, са патахъай, къве патал пай хънвай са халкъдин укъуль къисметдикай рахазва, мульку патахъай - са пата хайтлани чи садвал хъзвач. Гагъ-гагъ алык жезва хъи, чи садвилиз бязи стхайри къасуҳдай къең гузва, садвал зайдифарзва. Зи фикирдалди, лезги чалай илимдин төхрибадин чехи конференция тешкилун лазим я. И кардиз, гъелбетда, сүрсөттар, таъкъатар герек я. Гъавиляй чалан месэлайриз талукъарнавай кылдин фонд арадал гъана къанда. Адан къумекдади неинки илимдин конференцияр, медениятдин межлисар, гъакъни жегъиль шаирин, алимрин ктабар акъудиз жеда. Фондуни,

гъелбетда, вичин къаюмвилин (попечительский) советни герек я. Заз чиз, и карда “Лезги газет”, Лезги радио, Дағъустандын писателир Союздын лезги секция вилик жергейра хъун герек я. Зун инамиш я, пулдин ва маса таъкъатрин къумек гуз алакъадай ва гудай стхаяр чахъ хейлин ава, абур къулхъ акъазда.

Мад са тал алай месэла. Ам халкъдин тариҳизд талукъ я. Чаз акъазвайвал, и рекъяйни гъялна къандай месэлайр газаф ава. Газаф душуушра чавай чи тарих хульз жезвач. Ам дериндай чидай ва адакай, сес хажна, лайхлудаказ рахаз алакъадай алимарни публицистар, тарихияр бес къадар ава. Авайбуруни я кагъулвал ийизва, я чиши чалар къевзай.

Са къве гаф радиодикай, адад мумкинвилерий лугъуз къанзана. И макъалдин авторди 15 йисуз Дағъустандын радиода урус чалал акъатзаявай передачайрин редакцияда зегъмет чигуна. Радиодин тариҳдикай “Рахазва Махачкала” тъвар ганвай ктабни акъудна. Зун, авайвал лугъун, гъамиша Лезги радиодикхъ, адад передачайрихъ, манирихъ цигел тир. Мукъвал-мукъвал редакциядиз мугъман жедай, абурху галаз душтал хъзвай. Гъайиф хы, къе лезги чалал акъатзаявай передачайрин къадар чавай чи тарих хульз жезвач. Ам дериндай чидай ва адакай, сес хажна, лайхлудаказ рахаз алакъадай алимарни публицистар, тарихияр бес къадар ава. Авайбуруни я кагъулвал ийизва, я чиши чалар къевзай.

Са къве гаф радиодикай, адад мумкинвилерий лугъуз къанзана. И макъалдин авторди 15 йисуз Дағъустандын радиода урус чалал акъатзаявай передачайрин редакцияда зегъмет чигуна. Радиодин тариҳдикай “Рахазва Махачкала” тъвар ганвай ктабни акъудна. Зун, авайвал лугъун, гъамиша Лезги радиодикхъ, адад передачайрихъ, манирихъ цигел тир. Мукъвал-мукъвал редакциядиз мугъман жедай, абурху галаз душтал хъзвай. Гъайиф хы, къе лезги чалал акъатзаявай передачайрин къадар чавай чи тарих хульз жезвач. Ам дериндай чидай ва адакай, сес хажна, лайхлудаказ рахаз алакъадай алимарни публицистар, тарихияр бес къадар ава. Авайбуруни я кагъулвал ийизва, я чиши чалар къевзай.

(КъатI ама)

Къулайни я, хатасузни

Жасмина САИДОВА

Дагъустандин мектебра түүн ва я гъакьидихъ тамамарзай алаба маса къуллугъар нағыд пул гун тийидай жуъредин проект кардик кутаз башламишна.

Ихтиин къуллугъди къвалахунин тегъер ахтармишдай чка яз, Каспийск шеърдера авай Республикадин образованидин центр хяна. Идакай РД-да авай Милли банкунин - Отделенидин пресс-къуллугъди хабар гузва.

Гъисабазавайал, къуллугърин гъакы нағыд пул гун тийидай жуъреда тешкилунн диде-бубайриз мектебра авай чин аялрин харжияр гъучивилик кутадай, аялдин нағыд пул хунихъ галаз алакъалу яз арадал къvezvay хаталувилерин вилек пад къадай мумкинвал гуда. Гъа са вахтунда проектдин образованидин идарайра бюджетдай тир харжийрин михъивал ва къенятивал таъмина.

Идалайни гъеъри, мобильный алавадин къумекалди диде-бубайриз картадиз пул вегъез, мектебда гузвой түүнриз талукъ де-лилар къача, аялди вуч незватла, гъадал гъучивал ийиз ва образованидин пулдихъ тамамарзай къуллугърай нағыд пул гала-чиз гъакы гуз жеда.

“Республикадин образованидин идарайрин вилек са жерге важибу месэлэяр ква. Абурукай яз - чирвилер гунин гъверекатда инновациядин технологияр ишлемишун, мектебрин чирвилер гунин гъверекатин, майишатчиилин къвалахарни тамамдаказ рекъемламишун. Образованидин идарайриз талукъ проекттар умурдиз кечирмишун - им тек са нағыд пул гала-чиз гъакы гузвой душушыринг къадар артухарун туш. Иник мектебриз аялрий физ хунал, анриз къvezvay аялрин къадардал ва абуруз гузвой түүнрал гъучивал авунин месэлани акатзана.

Ахтармишунпроектдин сергяятра аваз школайра келзаяв аялар патал 1500 карта гъазурнава. Фикирда ихтиин картаяр муаллимизин гун ава. И проект республикадин образованидин маса мектебрани кардик кутун финансрин рекъяр аялайирин савадлу-вал хажакунин жигъетдай хъсан бине жеда”, -

лугъузва проектдин талукъ яз Дагъустан Республикада авай Милли банкунин - Отделенидин руководитель Мурад Идрисова.

Къейд ийин, мектебра түүн ва я гъакьидихъ тамамарзай алаба маса къуллугъар нағыд пул гун тийидай жуъредин проект республикадин мулкунал нағыд пул гала-чиз ийизвай гъахъ-гъисабарин къадар артухаруниз ва тлем акакъай финансрин къуллугърин къадар къвердавай гзафаруниз талукъ “рекъерин картадин” кар алай хилерикай сад я.

Рикле хин, проектдин “рекъерин картадал” Дагъустан Республикадин Гъукуматди, Россиядин Банкунин Кыблепатан ГУ-ди ва Дагъустан Республикада авай Милли банкунин - Отделениди 2010-йисуз къулар чулагунай. Алай ийисуз проект кардик жедай вахт давамарун пландик кутунва. 2021-йисуз къвалах тухдай асул хилер тайинарна: шеърдин округрин кура-кура маса гудай базарра муниципальный транспортдин тақыттара нағыд пул гала-чиз гъакы гудай къайдаяр кардик кутун, МФЦ-дин подразделенийра государство-дин ва муниципальный къуллугърай пул QR-код ишлемишуналди гун.

РД-дин Милли банкунин - Отделениди алатай ийисан нетижайриз талукъ яз къайдавайвал, республикада нағыд пул гала-чиз гъахъ-гъисабар авунин къайдавай машгъур жезва. Икк, алатай ийисуз дагъустан-вири, маса къачузвай шеъэрин гъакы гудайла, 70 миллион сеферда банкарин картаяр ишлемишна. Им 2019-йисуз къадардилай 2 сеферда артух рекъем я. И къайдада ганвай гъакъидин санлай къачур къадар 48 миллиард манатдиз барабар я - ам са ийисан вахтунда 60 процентдин гзаф хъанва.

“Нағыд пул гала-чиз гъахъ-гъисабар ийизвай душушыринг къадар ийисалай-суз датланга гзаф жезва. Коронавирусдихъ галаз алакъалу гъалари лагъайтла, республикадин аяллияр мукъвал-мукъвал картал ишлемишунин фикирдал анжака мяյкемарнава. Региондин түквөнәр картайрай пул къачудай 9 ағызур терминал эцигнава. Транспортдин түкмекалди пул гунин къайдани къвердавай гзаф машгъур жезва. Гыкк, лагъайтла, икк къулайни я, хатасузни”, - гъисабазава Мурад Идрисова.

“Йисан муаллим - 2021”

5-9-апрелдиз республикада “Йисан муаллим - 2021” конкурсын пай кылле фена. Нетижада Дагъустандин виридалайни хъсан муаллим вужятла тайин хъанва - алай ийисуз и тварцый Дербент шеърдин Дуныядин күльтурдин гимназиядин общестьвонанидин муаллим Гъажимиризе МАРДАНОВ лайихлу хъанва.

Конкурсда къвед лагъай чка Махачкъаладин 22-нумрадин лицейдин математика-дин муаллим Егана Къурбановади куна. Пуд лагъай чкадиз пуд муаллим лайихлу хъанва: Къизляр райондин Краснооктябрское хурун Р.Ръямзатован тварунихъ галай СОШ-дин сифтегъан классрин муаллим Елена Агапова, Мегъарамдхурун райо-дин Крка-рин хурун Гъ.Алиберован тварунихъ галай СОШ-дин инглис чалан муаллим Зарина Магъамдалиева ва Махачкъаладин 46-нумрадин СОШ-дин информатикадин муаллим Абубакар Къойтемиров.

Дагъустандин виридалайни хъсан муаллим лагъай твар патал конкурсда республикадин вири пиплера тир 26 педагоги иштиракна. Абури сифтедай мектебдин, ахпа муниципальный ва зональный сергяятра агалкъунралди экъечиңа. И ийкъара муаллимчын бажарагъ ва пешекарвилерин алакъунар харжияр гъучивилик чин алакъунар хурун.

Муаллимри конкурсын сергяятра аваз ачух тарсар, мастер-классар ва тарсарилай къерхдай тир мярекатар кылы тухвана, педагоговдай чин ревъервилерин ерияр ва вилек эцигнавай месэлэяр кыл-кылелгэл гъялдай алакъунар малумарна.

Конкурсдин иштиракчириз къиметар РФ-дин лайихлу муаллимрикай, РФ-дин обра-

зованидин хилен Гъурумтлу работнициреки ва Халкъдин просвещенидин отличнициреки ибарат жюриди гана.

“Муаллимдин пешедин машгъурвал, адаа ийизвай гъурумет садрани ағыз аватдайди туш, муаллимрин твараар абури тарс гай - аялрин риклер эбди яз амуқъда, абури гъар юкъуз зурба къвалах тухузва. “Йисан муаллим” - им виче иштиракун гъалиб хъунилай важибу тир конкурса я. Гъалиб хъанвайбур виридалайни хъсан муаллимар тирди абури тарс гузвой аялар Вириорсиядин олимпиадайра гзаф сеферра гъалиб хъуни субтазава”, - къейдна РД-дин образованидин ва илимдин министрдин визифаяр вахтуналди тамамарзай гъялдай Яхъя Бучаева.

Конкурсда гъалиб хъайи муаллимиз грамотааря пулдин пишкешар гана. Сад лагъай чка къур муаллимди Вириорсиядин паюна Дагъустандин патай иштиракда.

Гъевесдивди

къвалахайла...

К.ФЕРЗАЛИЕВ

Образованидин рекъе гзаф ийисара бегъерлувилелди къвалахазавай лайихлу муаллимрикай сад Мегъарамдхурун райондин Бут-Къазмайрин мектеб-тарсар гузвой **Мукаил Агъмедович АГЪМЕДОВ я.**

Мукувара чаз малум хъайивал, яргъал ийисара образованидин рекъе чуугунвай зегъметдиз килигна, Мукаил Агъмедович алатаи ийисан эхирра Россиядин марифатдин министрдин къарардалди хурудал алкүрдай “РФ-дин марифатдин ва тербиядин сейли къуллугъучи” лишандалди къейдана.

Ахчегъярайондин Ухулрин хуъре 1954-йисан 31-августдин дидедиз хъайи Мукаил Агъмедова гъеле мектебда амаз химиядиз гзаф итиж авуна. 1976-йисуз ада вуздин химиядиз факультет агалкъунралди күтъяньна, сифтедай къуд ийисуз пешедин рекъяр къвалахна. 1980-ийисалай инихъ Бут-Къазмайрин мектебда тарсар гузвой муаллимдихъ къе зегъметдин еке стаж хъанва. И ийисара ада физкультурадин тарсарни гана, адада регб-бервилек кваз хъайи командади шеърдин, республикадин дережайрин спортдин хейлил мярекатра, спартакиадайра агалкъунар къазанмишна. Иллакут гадаруниз, ийгиндиз чукурунис талукъ акъажунай къенкъечи чкайр къурбурун къадар гзаф я. Чирвилерин жигъетдайнай адад ученикрин шикилар жуъреба-жууре ийисара лайихлу бурун доскадал жезва.

Мукаил муаллим къелзаявайбуруз фадлай чизвай шаир, гыккайти, РФ-дин писателрин Союздин член я. Адан къелемдикай “Гъахъунин ван”, “Бинейрин къилив”, “Руғъдин хирер”, “Фикиррин нуар”, “Зи умудрин елкен” ва маса ктабар хкатнава.

2004-ийисалай инихъ Мукаил муаллимди къелзаявайбуруз фадлай чизвай шаир, гыккайти, РФ-дин писателрин Союздин член я. Адан къелемдикай “Гъахъунин ван”, “Бинейрин къилив”, “Руғъдин хирер”, “Фикиррин нуар”, “Зи умудрин елкен” ва маса ктабар хкатнава.

Мегъарамдхурун райондин образованидин управлениди М.Агъмедован зегъмет гъуруметдин грамотадалди къейдана. Муаллимдихъ, адад ученик-рихны агалкъунар мадни гзаф ава. Ибур гъевесдивди къвалахайла арадал къвез-вай нетижай я.

Къуй чи бажарагълу муаллимдихъ риклай къвалах яргъалди давамардай сагъвалини шадвал хурай!

Конкурсдин гъаличи

Хазран КЬАСУМОВ

Россиядин Игит Радим Халикован тварунихъ галай Къулан Стаприн юкъуван школада хъсандиз къелзаявай, общественный умумарда активвилелди иштираказавай, чешнелу ахлакъ авай аялар гзаф ава. Абурукай яз, чавай 8 “б” классдин ученик Амирхан ШАГЪБАЗОВАН тъвар къяз жеда.

Амирхан школада ва районда тухай олимпиадайрин гъаличи ва призер я. Икк, районда лезги авторири шириар устаддаказ хуралай къелунай тухай конкурсда приздин чка къур А.Шагъбазоваз мергъяматлувилин “Умуд” фондунин Гъуруметдин грамота ва Дагъустандин халкъдин шаир Майрудин Бабаханова гъазурнавай лезги ва урус чаларин гафарган гана.

А.Шагъбазоваз вичин агалкъунар райондин умуми образованидин школайра къелзаявайбурун арада тухай “Чи булахар - чи чешмейр” конкурсдани къалурна, ада 1-чка къуна.

Хурун мулкуна авай булахрин, къилди къячуртла, “Купл ятар” участокда чиликай хкатзаявай ятарин менфат-лувиликай Амирхана къей сочинение республикадин конкурсда 2-чкадиз лайихлу хъана.

А.Жаватов, А.Шагъбазов ва М.Османова (чапла патахъай эрчи патахъ)

Амирхан Шагъбазоваз ва адад проектидин руководитель, муаллим Мислмат Османовадиз РД-дин образованидин гъуруметдин илимдин министрстводин гъуруметдин грамотаяр ва къиметлу пишкешар гана. Къейд ийин хы, республикадин конкурсдин жюридин член тир чи баркаллу районэгъли, Каспийск шеърдин депутатин собранидин председатель Абдулвағыд Жаватова А.Шагъбазован къвалахдиз еке къимет гана.

Рагнеда РАМАЛДАНОВА

Вичикай ихтилат физвай чи ватандаш, Россиядин художникрин ва дизайнерин Союздин член, Карабаево-Черкесиядин лайихлу художник Мегъамедзериф Гъажиевхалада, "Россия - зи тарих" тарихдин музейда ачухай выставкада таниш хънай. Ам лап хъсан сутьбетчи, пешедин устад тирди за гъясатда къатланай. Выставкадикай хабар гайди ва автордихъ галаз зун танишарайди Дагъустандин искусствойрин лайихлу деятель Гульера Камилова тир. Вич пара сагърай!

Мегъамедзериф Гъажиев:

"Лезгийрин къил вине хъун зи мурад я"

Мегъамедзериф Гъажиев 1952-йисуз Ахцегъя къуллугъчидин хизанда дидедиз хъна. Ана мектеб ақылттарна, ам Махачкъала да хурун майшатдин техникумдик экечиңа. Ватандин вилик буржи тамамарна хтайлар, келунар давамар хъувуна, амма 3-курсунай техникум гадарна. Шикилар чугунал, генандузы лаъйтла, художественный литературадин ктабрай гъйванрин (иллаки балкъланрин шикилар авайвал чугунал) ам гъеле 3-классда келзвайла машгъул хънай. Художественный эсерар келунал рикл алай ада Майн Рид, Фенимор Купер ва гзаф маса авторарни аял чавалай таниш тир. Литературадал хъиз, искусстводални рикл алай жегъиль ДГПУдин культурадин ва искусстводин институт дид гъахна.

Вузда келдай иисара М. Гъажиев Дагъустанда женинин искусствояр машгъурунай машгъул муаллим-тренер Ағымед Рамазновичахъ ва художник - тренер Дарвин Велибеговахъ галаз таниш хъана. Гъеле 5-курсунай келзвай студент тирла, Мегъамедзериф Гъажиева спортдин факультетда каратэдай вердишивилер гузай. 1979-йисуз институт ақылттарла ада вуздин спортфакда ва худграфда къалахиз ақвазун теклифнай. Амма жегъиль хайи хуруръз хъфена. Зегъметдин рехъ Ахцегъирин худшколада тарсар гуналди давамар хъувуна. Ахпа ам къисметди Карабаево-Черкесиядиз ақьудна. 1988-2019-йисара ада ана художественный школайра ва 13-йисуз Кеферпатан Кавказдин гуманитарно-технологический госакадемиядин дизайндин ва искусствойрин факультетда тарсар гана. И иисара адан гъилик вердишивилер къвачур аяли жуъреба-жуъре конкурса къвенкъвечи чаяр къуна. Гъа са вахтунда вичини Вириорсиядин, зонадин выставкайра иштиракна. Ялтада (Крым), Альтенштадта (Германия), Парижда (Франция), Филадельфияда (США), Анкарода (Турция) вичин выставкайра тешкилна.

2008-2015-йисара М. Гъажиева Карабаево-Черкесиядин художникрин Союздин председателвилерин везифаяр (ам къве сеферда союздин къиле хъяна) намуслудаказ къилиз ақьудна.

Мисалда лугъузвойвал, паталай хъсан аквада. Яргъал иисара Карабаево-Черкесияда яшамиш хъайи Мегъамедзериф Гъажиеваз лезги халкъдик къалабулух кутазвой, тал алай месэлайрикай хабар авачиз тушир. Икк, Ахцегъ райондин кыл Осман Абдулкеримован теклифдалди чи ватандаш хайи еризиз хтана. Ам ватандихъ цигел яхъай иисар алатна. Къе жуван чилел яшамиш хъунал ам шад ва рази я. Ада вичин рикл алай кеспидал машгъул хъун давамарзава: Ахцегъя кардик квай А. Сарыджадин тъварунихъ галай изобразительный искусствойрин школадиз регъбервал, гъа са вахтунда аялриз изобразительный искусстводай чирвилер гузва. Алай вахтунда художественный школада 160 аялди чирвилер къачузва. Абурухъ га-

инки Дагъларин улькведин (Махачкъала, Дербент, Ахцегъ...), вич яргъал иисара яшамиш хъайи ва зегъмет чугур Карабаево-Черкесиядин, къунши Кабардино-Балкариядин, Кеферпатан Осетия-Аланиядин, гъакъни Крымдин пейзажи чехи чка къуна. Тебиатдин шикилрихъ галаз сад хъиз, анра архитектурадин надир имаратрини чепел фикир желбазава.

- Ялта шегъердин патарив гвай "Нижняя Ореанда" санаторий гзаф гульчеге ва тарихдин метлеб авай (виликдай анаг Крымдин ханар, императорар яшамиш хъайи) чка я. Ана къве сеферда жуван выставкайра тешкилиз хъун за бахтуни гъун я гъисабзава, - сутьбетзава М. Гъажиева. - Къве сеферда зун (гъар сеферда къве ваца) Францияда стажировкада хъана. Париждин централдиз

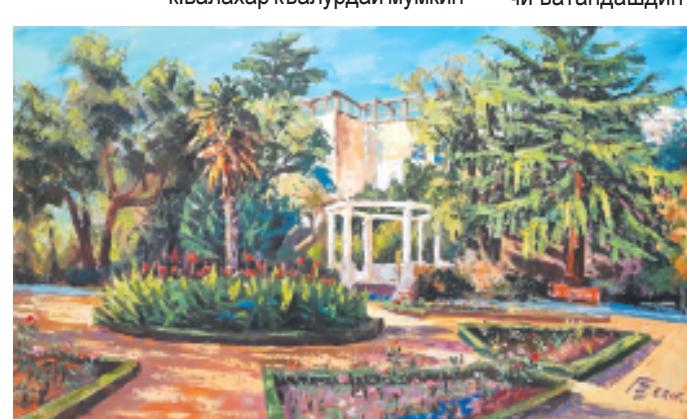

лаз 14 муаллимди зегъмет чугвазва. Тарсар 5-йисан программадай тухузва, 5-классда абур худучилиштейриз ва искусствойрин рекъяй вузриз гъазурзава.

Винидихъ къейднавай выставкадал хъвен. Алатай иисан эхирра ачухай выставка М. Гъажиев хайи йикъяз талукъарнавай. Амми Дагъларин улькведин меркезда тешкилнавай сад лаътай выставка тир (адалай вилик Ахцегъя "Крымдин ва Кавказдин рагъ" тъвар алаш тешкилайди квачиз). Санлай къачурла, вир иквалахар къалурдай мумкин-

мукъва Сент-Андре-дез-Арт тъвар алай күчедиз (аниз искусствойрин шеъвер лугъзува) вирди дүньядай художникар къватл жезва, шикилар чугвазва, сада мукъудан тежрибадикай менфят къачузва. Гъа инани зи выставка хъана. Къвед лагъай сеферда заз французи чли аниз эверна. Захъ "психология цвета" темадай итижлу проект авай (и темадай за академийра лекция келна. Гъатта кандидатвилин диссертация къинални машгъул я, амма эхирдалди къилиз ақьуднавач). Парижда Пикассодин картинаирихъ галаз таниш хъайи вахт зи рикел хъсандиз алама. Художник жуван къетленвал арадал гъун патал датлана "къекъвена къланда".

Инал са кар мадни къейд тавуна жедач, чи ватандашдин къалахри неинки Россиядин, гъакъни къецепатан ульквейрин - Германиядин, Польшадин, Франциядин, Америкадин, Туркъиядин, Китайдин, Австриядин, Гуржистандин къилдин касарин музейра чка къазва. Ам гзаф къадар шабагъирин, къилди къачуртла, РФдин культурадин министерстводин грамотайрин, Россиядин художникрин Союздин къизилдин медалдин, Карабаево-Черкесиядин, Ставрополдин крайдин, Ростовдин областдин гъукуматдин ва культурадин министерствойрин, Россиядин художникрин Союздин грамотайринин дипломрин саъбиа.

вал авачирвилай ана абурукай анжак 72 эцигнавай. Выставкада къалурнавай шикилрал ақьаззайтла, абурун арада пейзажи (реалистическая живопись) хъиз, импрессионизмы (Францияда арадал атай), авангардди... (абурукай 4 къалах Дагъустандин художникрин Союздин выставкайрин залда къиле физвай выставкада эцигнава) еке чка къуна. М. Гъажиеван эсерьрихъ члини къетленвал ава. Ада вичин картинаир тамашздавайбуруз гъар сеферда цийивал ачух жедайвал чугвазва, эхирдалди вичин тайин фикир къалурзавач, яни тамашздавай касдив вичивни фикириз тазва. Пейзажрий къилди рахайтла, абура не-

рополдин крайдин, Ростовдин областдин гъукуматдин ва культурадин министерствойрин, Россиядин художникрин Союздин грамотайринин дипломрин саъбиа. Субъетдин эхирдай Мегъамедзериф Гъажиева гележедин планарни раижна. Къилди къачуртла, Ахцегъя (Россиядин вир ипплерай художникар ва студентар атун ва абуру къабулун патал вир и мумкинвилер аваз) художникрин къвал эцигун адан эрзиман мурад я. Мадни гележедин планарни худшколада скълптурладиз ва прикладной маса журейриз артух фикир гун ква. Къуй чи ватандашдин рикел авай мурадар, гележедин планарни вир и къилиз ақьатрай!

Шадни хъана, пашманини...

Шихали БАГЬИРОВ

Седакъет КЕРИМОВА лезги шириатдал рикл алайбуруз фадл чизвай, шириатдин къатар деринарзавай, ада з чим гузай шаир яз таниш я. Ада чугвазвай еке зегъметди ъйхътин бегъер арадал гъанвата, лезги чал, лезги эдебият къунши Азербайжан Республикада гъикл вилик тухванватла ва иквалах гъикл давамарзаватла чаз аквазва. Седакъет Керимовадин алахъунар себеб яз, Баку шегъерда "Самур" тъвар алай газет ақьудзавайди, лезгийрин театр кардик кутунвайди, "Самур" тъвар алай лезги ансамбл ва лезгийрин центр ачухнавайди садазни сир туш...

Мукъвара Седакъет Керимовади лезгийриз къимет авачир савкъат - "Къайи рагъ" тъвар алаз лезги чалалди чаз кино багъишнава. Зун дикъетдивди сифте къилелай эхирдал къван ада килигна. Кинодин сифте къилия жегъилрин арада авай къаливални вафалувал акурла, зун лугъуз тежер къван шад хъана. Амма зи, гъакъниодиз ташмай амайбурунни шадвал яргъалди давам хъанач. Залум дяведи, ахпани диде-бубадиз пул квай къавумар кълан хъуни къве жегъильдин - Ярметанни Яргунатан - цукк ақьудзавай умъурдин гатфар барбатлава, цуквер вири, хару яна, терг хъана.

Кинода къилин ролда къугъазвай Яргунатан гъайф за гзаф чугуна. Ам вичин гафунилай эляччина, жегъильтирла, вичиз кълан хъайи гада Ярметаз вафалу яз ақъвазна... Умъурдин лап эхирдалди ам хтунихъ умудлувал квадарнач. Шумуд сеферда, шумуд чқадилай илчияр атанайтлани, ам гъульпуз фин тавуна ақъвазнай.

- Ярмет хъведайди я, Ярмет саътириди заз чизва, - инанниш тир ам. Амма ада умъурдин кутур умудар къилиз ақъатнан... Тек яз амукъай Яргунат вахан гада хъена, чехи авуна, адав хъсандиз къелиз вугана, институтдик кутуна.

Амма дишегъли къун иеси хъхънатла, чаз акуна... Вучиз Ярмета Яргунат Турикъиядиз хутхначиртла, вучиз ада вичиз умъурдин эхирдалди вафалувал хъвей дишегълидин къайгъу чугуначта, ам вичи хъвей аялдивайни вучиз къакъуднатла лугъуз гъайф чугуна. Сифте къилия шад хъайи зун, эхир ахкурла, курпашман хъана. Гъавиля за лугъузва: шадни хънай, пашмани.

Сагърай Седакъет вах вун! Кинодиз ганвай тъвар "Къайи рагъ", дугъирданн, лайихлуди хънава. Чаз чирвал, ракъини гъамиша чимивал гун лазим я. Амма Ярметан вафалувал чимивал авачирди, гъавиля рагъни "къайиди" я. Заз эхирдай мадни лугъуз къланзава: дидериз къвал - балайриз, вахариз къвал - стхайриз, умъурдин юлдашар яз, папариз къвал - итимизр умъурда кълан тахъун, ибур, белки, тебиатдин къанунар я жеди...

Цийи ктабдикай веревирдер

Абил МЕЖИДОВ,
филологиядин илимприн кандидат

Алдатай ийс вири дүньядал виликрай садрани такур завал - "коронавирус" лугъудай түгъвал элкъвейди хъана. Ада вири халкъариз еке магърмүвилер, тланар, къақатунар гъана. Инсандин теквилелай, ялгъузилелай, ажузилелай залан имтигъан аватла? Им адетдин дяве варь, вилиз таквадай завалдих галаз дяве чуугун я. Түгъвал чина яваш хъанватаны, гъелелиг терг хъанвач. Женги давам жезва.

Алдатай ийс ни гынк алуднатла лугъун ѿлелег фадя. Лаптимил ксарин гульбуллу, важибу, риклел аламукъдай кратикай чи СМИ-ра раиж тавуна туш. Гзаф дуухтурри, медсестрайри, санитарри, волонтерри, социологи, психологи акъалтай къегъалвилер къалурна. Бязи артистри, манидарри, художники начагь, зайдиф, кылди амукуй-буруз чепелай алакъайдал вильмекар - руълдин къуватар гайдини малум я.

Бес шаирри - руъгъдин пачагьри и ийсуз, түгъвалдин вахтунда вуч авуна? Газетра, журналра бязи шириар, түгъвал негъзвай макъалаяр чапна. Амма абуру шаиррин руъгъдин къалабулух гъхътины хънатла, тамамвиледи раижзувач.

"Лезги газетда" (2020-йисан 19-ноябрдин нумра) литературовед, филологиядин илимприн доктор Къурбан Халикович Акимова шаир ва публицист, и газетдин ли-

Уймуър гъамиша цалцлам, регъят рехъни туш эхир. Ана алудна клами, дагъларни, рагъуларни, кагъуларни тимил гълтавач. Амма вири алудиз же-дайди тестикъарзава:

Са къуз, къве къуз жеда чимел,
Рагъ авайди риклел хүн.
Кин чуклур из тифин кимел,
Хуш келима мецел гъин...

Сагъсуз чавуз сагъвал мад гынк риклел худа? Рагъ нивай күдиз, къақудиз жеда? Риклел, руъгъда адан экв, чимивал хуъз алахъайтла, мецел чуру кин-келима тагъайтла, сагъламвал хуън четин жедач! Сагъламвал хуън сифте герекди инсан-вилин хуш келимия я.

Шаирди түгъвалдив женг чуугунин, яни сагъламвал хуънин гзаф уламар (такъаттар, дарманар, төгъверар) авайди риклел гъизва ва теклифзава:

Къуншидикай фикир чуру
Тийин, са вуч кважайтла.
Мугъман патал ахъай пару,
Рехъ алатна, гъхъайтла.
Авай ризкы санал вегъин,
Санал хъурай мярекат.
Сад хъайила руъгъни зигъин,
Тимил жедач берекат...

Түгъвалди инсанар, гътта хизандани, чара, кылди хуънин мажбурна. Шаирди и вахтунда къуншидикай чуру фикир тавуниз, авай ризкы санал паюнин эвер

сифте нубатда төбиатди, кылди къачуртла, ада вичи битмишарнавай машмаштарци, виллик ачух хъанвай вили гъубуль, ракъини, цукквери, марфарини гарари күмек гузва. Абур шаирдин сирдашар я. Вири ширира. Икъван вафалу дустар авайлал, инсан тек жедани!..

Шаирдиз талукъ туширса месэлани авачирди, ада виридан патахъай гъэр са жизвидин заланвални къезилвал алцум-завайди ктабда гътнавай гзаф ширири субутзава.

Ажалдиев къланзавайди мергъямат, Эбедин хуъзечтла гъа вилив на? Хъана жал вун, төчиз ерли хиянат? Вуч багъишина жуван ачух гъилив на? Багъ кутунан? Муъзъ эцигнан?

Хуър хъенан? Тимил хъанан, вун акурла, къайивал? Хвал чуугунан? Экъечизавай цип хъенан? Низ къалурна авайди вахъ хайивал?..

(“Мергъямат” шиирдай).

Ингье гъанвай тимил царарайни аквазвайвал, ажалдиев мергъямат, яни уймуър яргы авун, хуън чидач. Күр яргы ийда инсандин уймуър?

И суалдиз шаирди гзаф терефрин жавабар ганва. Абур, михер хиз, инсандин мефтлер, акъулда акъазва, гъэр садав вичин уймуърдикай, вичи вич кылы тухунник фикриз тазва.

Мергъямат гъи инсанди къазанмишада? Чехи тахтар къурбуру?.. Минбардин

Шаирни я, алимни

Агъмед МАГЬМУДОВ

Алай ийсуз лезгийрин машгъур шаир, филологиядин илимприн доктор, Дагъустандын культурадын лайихуу работник, Урусатдин писателин ва журналистин союзин член Фейзудин Рамазанович НАГЬИЕВАН 70-йис тамам хъана. Мукъвара Махачкъалада, Р.Гъамзатован тіваруних галай милли ктабханада, и вакъиадиз талукъарнавай мярекат кылы фена. Ана жемиятдин, илимдин, яратмишдай интеллигенциядин, СМИ-рин векилри, аспиранти, студентри, мектебра келзәвай аялри, милли эдебиятдал риклелай ватанэгълийри иштиракна.

Мярекатдал сифте гаф рахай ктабханадин къуллугъчи Секинат Мусаевади Фейзудин Нагъиеван ктабриз талукъ яз гъазурнавай выставкадикай ихтилатна, юбиярдиз 70-йис тамам хъун мубаракна ва межлис кылы тухун патал гаф "Лезги газетдин" кыллин редактор Магъамед Ибрағимоваз гана.

Вичин раҳуну М.Ибрағимоваса күрелди шаирдин уймуърдин ва яратмишунрин рекиийкай сүйбетна. Риклел хин, Фейзудин Нагъиев Агъа Стандилай я. Ада инженеро-строительный ва Москвада литературадын институтар акъалтарна. Алай вахтунда алимди ДГУдин филологиядин факультетдин урус ва Дағъустандын чаларин отделениди квалахазава. Ам ДГУ-дин Дағъустандын халкъарин литературайрин кафедрадин профессор я.

Фейзудин Нагъиеван шииратдин къетленвилерикай вичин раҳуну геъеншиз гъякятыч Абил Межидов (Сардар Абил) раҳана. Къейд ийин хы, ада шаирдин яратмишунрай филологиядин илимприн кандидатвилин диссертацияни хвенва. Ада гъакъни юбиярдив лезги писателин Союздын патай (Сардар Абила вахтуналди и Союздын председателдин везифаяр тамамарзава) Гъурметдин грамота ва вичин патайни савкъатар вахканы.

Мярекатдин сергъятра аваз Дағъустандын халкъдин игит Алик Эфендиева юбиярдиз Дағъустандын бине кутур къегъал хва Нажмудин Самурскийдин сүрөт чуугунвай гъвечи халича багъишина.

Фейзудин Нагъиеван яратмишунрикай чин фикирар Дағъустандын халкъдин дуухтур Азедин Эсетова, РД-дин илимприн централдин къуллугъчи, алым Саймат Юзбековади, "Даг-агропромпроект" институтдин генеральный директор Назим Ханбалаева, РД-дин писательин Союздын лезги секциядин регъбер Владик Батманова, шаирдин яратмишунрай илимприн диссертация къенвай Ильвира Ба-баевади, "Лезги газетдин" литературадын отделдин редактор Мердали Жалилов, шаир Максим Алимова, журналист Гульера Камиловади, алым Мариф Къадимова, Махачкъаладын 59-нумрадын юкъян мектебдин муаллим Репия Къарибовади, гъякятыч Юрмет Нагъиева ва масабуру лагъана.

Шаир Абидин Камилова юбилей мубарак авунихъ галаз санал Фейзудин Нагъиевав Сулейман-Стальский райондин администрациядин кыл Нариман Абдулмуталибован патай тебрицидин чар вахканы.

Махачкъаладын 38-нумрадын гимназияда чирвилер къачузвай аялри ва ДГУ-дин филологиядин факультетдин студенткайри Ф.Нагъиеван шиирар келна. Иштиракчыри межлисдин сергъятра аваз шаирдин Чалариз къенвай манийрихъни яб акална.

Эхирдай Фейзудин Нагъиева вичин гъурметдай мярекатдиз атайдуруз сагърай лагъана ва вичин шииратдин алемдикай күрелди сүйбетна.

Түгъвалдив шаирдин дяве

тературадын отделдин редактор Мердали Жалилова түгъвалдин вахтунда ширирледи къенвай ктабдикай ("Яшамишжен!..", Махачкъала, "Мавел", 2020-йис) курур рецензия чапнава.

Рецензиядай чаз ктабдин мана-метлеб, шаирди чуугунай зегъметдин - женгинин къетленвал са артух чир жезвач, яни алым и кардал акъвазнавач. Ада муштлук ганва чаз!..

Винидихъ лагъанва: текдиз амукуй, ялгъузилев гътатай бязи инсанар чеб чипай кважда, зайифвилиз, къуватсузвилиз, бушвилиз рекъер ачух жеда. Душмандин къланзавайдини вичин къаршида акъвазнавайдан бейчаравал тушни?

Халисан руъгъдин къагъиманди лап къуватту душмандални гъалибвал къа-чуда! Халисан шаирдини, халкъ, ватан акъалтай къевера гътнавайла, абуру хуън паталди виликрай такур хътин къегъалвилер къалурдайды чаз тариҳдай чиди! Гиллани гъакъ я.

Шаирдин гафунихъ къеве авайди руъгъламишдай, начагъди фад сагъар хъийдай, инанмишсүзди инанмишшилил ахълурдай, ярх хъайиди фад къарагъардай къуват жедайди, Мердали Жалилован цийи ктаб келайла, мадни дериндай аннамишшава.

Чун ктабдин тівар вичел алай шиирдал акъваззава. Ам 2020-йисан мартдин вакъта, түгъвалди инсанриз акъалтай жу-реда басрухар гузайлар, къенва. Шаир ялгъузиле гътнавайбурух, четинвилериз дурум гузайлару хуън чапнава:

Яшамиш жен гузмай къван гагъ,
Риклел тегъиз разгулар.
Алудиз клам, алудиз дагъ,
Хиве тақъаз кагъулар.

Яшамиш жен, къе атай хъиз
Кар гъиле къар мумкинвал,
Жизвидинни шакеал тегъиз
Аламтунал четинвал...

Секиндаказ, инанмишдаказ ийизвай сүйбетди чи риклел уймуърдин гъэр са югъ, декъиқка багъа тирди, ина бушвалдай, секин жедай, кардивай, къастунивай къерхадай акъваздай вахт авачирди гъизва. Инсандин уймуър, гекъигайла, ярғыди туш. Гъавилля шаирди "гузмай къван гагъ", "къе атай хъиз", "жизвидинни шакеал тегъиз" - ибарайкар кардик курунва.

гузва. Бес вакцина (дарман) гъасилайланы, ам чуунуъхиз, чинин руъгъдин пичишлий, инсанрин сагъламвал хуънин кар политикадин (сиясадын) месэлээр гъялунихъ элкъуъзувайланы, недай сүрсертин къиметар садлагчана хажайла, шаир секиндиз акъваздай?

"Сад хъайила руъгъни зигъин
Тимил жедач берекат", - ингье уймуърдин къетлен метлеб. И кар чи чуулкведе да вири дүньядан субут хъанва!

Генани лагъанва:

Яргыди туш икъялай ийиф,

Мич! къазуниз, нурар хүн.

Умудин женг жедач зайиф,

Умуд хуъдай крар хүн!

Шаирди, пайгъамбарди хыз, виликамаз түгъвалдал гъалибвал къачуз жедайди субутнава. Къланзайди "умуд хуъдай крар хүн" я. А кар чи дуухтури, кылин регъберри, алымри, гзаф пешекарри, жегъилри, аялри - волонтерри кылилз акъудна. "Мич! къазуниз, нурар хуън" абуру къелгүнч.

Уймуър датгана чеб чипиз акси къуватрин женг я. Гъалибвал ни къачудатла, гъа-дал кар ала. Шаирди гъавилля лугъузва:

Балани бал ала санал,

Атлын тийиз араяр.

За къатлайал, и дүньядал

Дорт акурбур паря.

Эхъ, дорт акурбур дууньядын бал - девлеттар, къулайвилер балайрикай - къа-зайрикай хуъзвайди я.

Са шириялти, ада цийи ктабдин асуул мана гъхътиндиги ятла, шаирди чуугазвай руъгъдин женигинин къетленвал гъиссдей мумкинвал гузва. Ктабдин тіварцел ("Яшамишжен!..") авторди "Түгъвалдив зи дяве" гафар алава хуъун дууньшдин кар туш.

Лагъана къанда, къелдайбуру адет яз, винел патан шикилар къалурзайвай ширирар хуънди къабулда, гъавурда фад гътнавайвилей. Бес инсандин руъгъда къилье физвай женг гынк къалурда?

Шаир Мердали Жалилов вичин цийи ктабда неинки философ - веревирдерин автор хыз, сифте нубатда инсандин руъгъда къекъвезвай психолог хыз разаха. Адан риклел, чан алайбур хыз, фин тийизвай жуъредин шикилар, веревирдер, къиметар гунар, суаларни жавабар ава... Түгъвалдихъ галаз женг чуугаз шаирдин

Дербент

ГАЗЕТ КИЕЛЗАВАЙБУРУН ДАФТАРРАЙ

Нисрет ИСМАИЛОВ

Дустариз

Яб це, дустар, риклн са гаф лугъун квэз:
Уьмур физва, сад-садакай фитне газ.
Такланвилля, ажуз хъана, багъна къаз,
Кефияр хаз, бейкеф жемир куын, дустар.

Аллагъди куын халънава и чилерал,
Инсанвиллин шартл агъура гылералд,
Вахт акудмир такланвал газ,
хылералд.

Регъимдикай пай атумир куль, дустар.

Квадармир куль инсанвиллин лайхар,
Акван тийиз жувак квай къван синихар.
Къуншийрини негъ авуна къилихар,
Пашман хъана, кефи чурмир куль, дустар.

Мецер ширин я куль, рикл - вуч тукъуль.
Явшарда, белки, гъакъван дили гъуль.
Фитнейрикай жедани бес къул, секуль.
Инсафсузвал герек яни къе, дустар?

Гыч клан жемир квачир касдиз гуз зиян,
Хъун тавурди аквадани яз пиян?
Куль дердийриз хъжеч адига дарман,
Гъурметдалди уьмур акуд куль, дустар.

Халкъ тарашибай...

Сечкийралди ширин гафар,
Хиве къада зурба крат,
Акуд тийиз къилиз къарап,
Алдатмишмир кесиб халкъар.

Пине ягъай пичи келле,
Чи душманрин аваз къенкъве,
Ширин гафар лугъуз кульне,
Чукъурна хъи еке улькве.

Фабрик, завод маса гайла,
Жибинриз пул бул атайла,
Чапхунчир аваз къенкъве,
Карханаяр кана кульне.

Чехи шаир Сулеймана
Квэз талукъ яз къейд авуна:
Куын акулдиз туштлан артух,
Чил түртлани жедай туш тух.

Чир хъанач квэз халкъдин гъурмет,
Түльна тухдиз адига зегъмет.
Квэз гыкъл жеда гила къисмет
Чи элперин патай рагъмет!?

* * *

Чан эцигна, Ватан хвейи,
Зегъмет чугъаз, хизан хвейи
Вирибуруз рагъмет къведа,
Квадариз жеч ахътин къимет.

Масан касдиз

Виридалай я заз масан
Гъвечи члавуз акур Жейран.
Хъаначтлани чун къвед санал,
Къведач рикл чуру хиял.

Рикл дарихмиш хайи члавуз
Муьгузбатдин дерт жезва заз.
Фейи къвал-югъ бахтлу хъуй ваз,
Аяларни итим галаз.

Къакъан дагълар уццейтлани,
Чилер, цавар кайтлани,
Тахъуй са гъвел чуру къвалах,
Веледарни галаз къвалахъ.

Яхцур яис я, тежез акун,
Мумкин я заз чирни тахъун.

Рекъидалди ахкунайтла,
Рикл авай цайни атун.

Чир хъанайтла вуж ятла ам,
За адакай чугъазвай гъам,
Куын къванни агакъара
Зи паталай чими салам.

Гыкъван фикир авуртлани,
Юкъуз, йифиз акъваз тийиз,
Цавай фидай дурнадихъ хъиз,
Агакъавач са кънухъни.

Муьгузбат чи фенач къилиз.
Тади гана сефил рикл.
Чидач ник ква халис тахсир,
Закай хъанва къвалин есир.

Я цаварал Сад тир Аллагы!
Куыз чун бахтсуз ийизва, лагъ?
Жедачирни чунни вавай
Бахтлу айиз, квачиз гуна...

Хуш я...

Гыкъван хуш я лугъуз тостар,
Яхъ бокалар, азиз дустар.
Агакърай куль риклн къастар
Гъар гъамиша, азиз дустар.

Вилер зайиф, чуру рехи,
Уьмур физва, жезва чехи.
Писни хъсан ийиз эхи,
Яхъ къекецарап, азиз дустар.

Тахкурай квэз чулав цифер,
Михви хъуй цав, къугъваз лифер.
Нур алатай зуырье гъетер
Куль къилел хъуй, азиз дустар.

Нисретани уна фикир,

Квэз багъышна и шад шишир.

Гуьрчег ийиз чи хайи хуър,

Чалишмиш хъуй, азиз дустар.

Чи дагълариз

Чи Фиярин къакъан дагъдай
Гъурчер феи гелер ава.
Квэз хвашгелди, чан мугъманар,
Къе чи хуъре мелер ава.

Чи дагълара гуьзел рушар,
Гуьзел картар бул я, дустар.
Гатфарни гад акътатла,
Мехъерин вахт зул я, дустар.

Хупл шад тушни халкъдин рикл,
Ширин сесер, пузарик къвер,
Далдам, чагълан, зуырье - меъхъер...
Мехъерик шад илиф, дустар!

Гатфар бере, гатун бере,
Къацу жеда дагъни дере,
Цуык акътана гъар са жуъре
Чи дагълариз илиф, дустар.

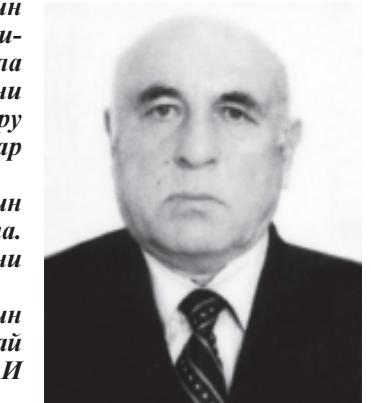
Гъар са жуъре дигай рангар,
Ажеб гуьзел жеда дагълар!
Рагъ акуурла къизил царцар,
Вацран нурар, гимиш рангар,

Чи дагълариз илиф, дустар!

* * *

Дагълар чи къакъан я, дереяр дерин,
Вацлар гурлу я, булахар ширин,
Чан хайи диге, чан Фияр дере,
Гуьлъушан я вун гъикъван гъар бере!
Ачух риклерин, ширин сесерин,
Гуьзел рушарин, дигай чульлерин
Дере я вун чи - Ватан чи Зуырье!

* * *

Мерд АЛИ

И сеферда чна куын, гъурметлу келзавайбур, чеб художественный чалан табиативай яргъа пешейрин сагыбар яз, амма гила, са хейлин яшариз акътатла, къелемар ахтаршизай къве автордихъ галаз танишарзала. Абур къведни полковникар, вири уьмур армиядин ва я къанун-къайдыа хуын рекъериз баҳина, гила ял яздавайбур я. Ял ягъун абуру чи обществода яшлубурунни жесгыларин бязи месләяр гъялунихъ галазни алақылар авуна. Яракылу Къеватрин, къанун-къайдыа хуын органрин ветеранрин Советдин членар яз, абуру чи шегъерда, магълайра, хизандра тербиядинни ахлакъдин къалахар тешкылзала. Гъа са чавуз чалан эсерар теснифунални машгъул я.

Полковник Нисрет ИСМАИЛОВ Чернобылдин мусибатрай экъечин, чи арада амай ветеран я. Ада вичин хайиди тир Ахъзгъ райондин Фиярин хуруркай публицистикадин Чехи ктаб кхъена, келдайбуруз бағышина.

Полковник Шагъвегед САИДАЛИЕВ (Хъартасви) шиширинг са шумуд ктабдин автор я. Чи газетодани адига хейлин эсериз чка гана.

Гила Нисретани Шагъвегеда чин цийи дафтарар чал ихтибарнава. Чнани абурай чи ветеранрин риклн майлар, фикирар, хиялар авай эсерар куль вилк гъизва. Чи фикирдалди, кар алайди сулар булдиз ташуунзавай дуныяды, сугъул тахъана, уьмурдин сагъвал, саламатвал, инсанвиллин марифат мягъкемариз алахъун я. И кар полковникрин-ветеранрин кхъинрай хъсандин аквазва. Буюр, кела!

Зун "къатканва" къе мяфедин къулунал. Вун "ишезва", вилел са нагъв алачиз. Файда амач за валай "гъил къачунал", Амукъайла экъу дуныяды галачиз. Нагъв галачиз "ишезва" вун, герек туш, Адеп патал ийизва на амалар. А шехуннин заз са күсни күмек туш, Чурубур яз рикл авай хиялар. Къвалихъ-хурурхъ вил галамаз физва зун, Инсанвилелд тухун гъарда лазим я. Вилел накъвар алачиз, кузы шехъда вун, Гъар садан югъ, чир хъуха ваз, гъа им я. Эхиратдин къвализ халкъдигъизва зун, Вахт атана, хъфиз ава чилерлай. Ви шехъунар герек къевезвач, физва зун, Са нагъв къванин ават тийир вилерлай?...

Хъанва чи хуъре

Жагын тийиз я гафунин къилни тум, Аварчир гаф лугъуз, тунна хуъре гум, Фитнедини хкуд ийиз къе чи тум, Циф ақалтай йикъяр хъанва чи хуъре! Акъван зурба кел-къинни герек туш, Дүзвилин гаф а ясьзудин хуърек туш, Цавараллай гъуцарни кваз күмек туш, Гатун циклиз къаяр хъанва чи хуъре! Ягъни намус зигъиндайнин ақатна, Хатат тийир фитнед узъур ақатна, Вич гъа кицин квачерик лап аватна, Алчахариз сувар хъанва чи хуъре! Итимд намус алат хъана риклелай, Авачир гаф лугъуз вичин мецелай, Мус вахчуда Аллагыдии ам чилелай? Крчар алай ламар хъанва чи хуъре! Дикъетдалди килигайта хъсандин, Рикл элкъвенвай агъу авай къажъандиз, Винелай вич къалуриз чаз инсан хъиз, Итимрикай папар хъанва чи хуъре!

Ашукъ Шириназ

Фияр хурурн векил я вун, Рикл шад авур гуьзбул я вун. Аферин ваз, Ватандин хва, Лезги чуынгъур къур лап цава! Лезги халкъдин чил паталди, Адан шегъер, хуър паталди, Күтъягъ тахъай манидин ван, Ацлур авур дагъни аран. Шарвилини Гъажи Давуд Авунач на риклай ақъуд. Руьгъ хжакиз лезги халкъдин, Дарман хъана вун чи талдин! Шадар ийиз жегъил, куьзульд, Гысаб тақъаз я гад, я къульд, Зегъмет чугъур дин паталди, Лезги намус хуън паталди. Ширин, ваз дерт хъана пары, Апагъайла халкъ къве пата, Ви руьгъни кваз рахаз хъана, Тезенаг хъиз зурзаз хъана. Мани ягъиз рикл авай, Лап гъа риклин хире авай, Лезги халкъдин зурба арха, Лезги чилин къағыриман хва. Шалбуз дагъдин кукушрилай, Фиярлайни Къурушилай Ви манияр элкъвезва къе, Шадар ийиз Лезги улькве. Манидаррин къенкъве авай, Ватанни халкъ рикл авай, Күтъягъ таҗер чуынгъурдин зуз, Вун лезгидин я риклин кълс!

Хъартасви ШАГЪВЕЛЕД**Зи чанда вун...**

Цал эцигна, ифирзава къе за рикл. Akl тавртла, ам акъвазун мумкин я. Вун галачиз тухуда за уьмур гъикл, Фикир тийиз, вун, яр, пара секин я? Рикл гатазва за, эцигна клауздал, Гъерекатвал кухтун хъийиз ивидик. Къалурдач, яр, садрани за ажузвал, Гъич экечдак ажузвилин киридик. Вун паталди рикл акудна гуда за, Гъа рикл, яр, ваз гъамишалуя даях хъуй. Ваз рехъ экъу хъун паталди куда за, Миччилер квадарзай чирагъ хъуй! Зи клаузвал агъуз ийич вахтари, Риклни хура ишезава, ван тийиз. Я са рехъ заз къалурзавач гъуцари, Я вунни, яр, гъавурда акъян тийиз ... Рикл амукърай, руьгъни кваз ваз гузва за, Вун галачир уьмур къандач, къанди вун, Гъа руьгъни, яр, риклни галаз кузва за, Акъят тийиз, гъатнава зи чанда вун!

Жаваб тахъай...

Гъар акурла дегиши жедай, Гъиль түрфанды хъиз ахмиш жедай, Са хабарсуз хиял я вун, Жаваб тахъай суал я вун!

Хиял я вун, тежезвай чир, Лугъун тийиз риклевай сир, Акъят тийир са тлал я вун, Жаваб тахъай суал я вун!

Рикл акудна къалурда за, Гъинай жаваб жагъурда за? Гуьрчегвилиз марал я вун, Жаваб тахъай суал я вун!

Вун язва лап иер руш, Амма завай къаз тежер къуш, Акъулдизни камал я вун, Жаваб тахъай суал я вун!

Бес за вучда, хъайила къан, Кайи рикл зи, туш хъи, руш, къван, Заз атанвай ажак я вун, Жаваб тахъай суал я вун!

Къаллп накъвар

Чилерилай чилин къанлик ракъурна, Зун амачиз, къе, яр, вун лап секин я. Гила кузы я, чан-рикл ийиз, "хъукъурна", Ван къевезвач заз, сурни зи лап дерин я. Винел ала пары агъур накъвар зи, И алланды юзаз хъунни мумкин туш. Эй зи гуьзел, кузы герек я накъвар ви, А накъварни герек къадар дерин туш. Вун ишезва, гила, яр, зи "язухдай". Зун гъатнава жегъеннемдин сегънеда. Вун ишезва, шехъдайди хъиз къасуходай, Бурж вахкузва савдагардин жуъреда. Заз лагъайтла, а къаллп накъвар герек туш. Руьгъдиз тақланз, на зун "къанды!" лугъумир. Ви накъварни заз эсиллагай күмек туш, Гылк на риклэз четинвилер къачумир! Къан тахъайла женинет алай чилерал, Гъа чилерал зи гъавурда тақъурла, Инигъайла, халкъди къуна къунерал, Кузы я ви шел, зи чанда цай акуурла?..

* * *

Герек туш заз на ийизвай шехъунар, Рикл маса кар аваз ви хъайила. Герек туш заз на лугъузвай "лугъунар", Дуныядихъ вил галамаз, зун кайла,

Чи ватанэгълияр - гъар сана

Адан эсеррай чи умурь аквазва

Чин эсерар урус чалал кхизвай лезги писателар чах тимил авач. Мукъвара чад са цийи тівар малум хъана - Теяра Агъаметовна ВЕЛИМЕТОВА. Ам Россияндин писателрин Союздин, урус эдебиятдин международный академиядин член, "Московиядин къизилдин къелем" премиядин сагыб я.

Теяра Велиметова 1959-йисан 19-мартиз Кылар райондин Пирал хүре багъманчидин чехи хизанды ирид лагъай велед яз дидедиз хъана. 1976-йисуз Пиралрин юкъван мектеб күтгягын, Волгограддин педучилищелик экечина. Муаллимвиллин къалахдал газаф рик алай жегъил хуърун мектебдиз къалахал хтаны. Са къадар вахтунда ана тарсар гайдалай къулухъ Т. Велиметова Фрунзедин тіварцыхъ галай совхоздин комсомолрин тешкилатдин секретарвиле хъяна. Къейд ийин, адан диде-бубади вири веледриз (абур ирид ава) кылин образование къачудай мумкинвал гана. Теяра Велиметовадини Баку шегъерда урус чаланин литературадин педагогвиллин институтда заочнидаказ көлнә.

Алай вахтунда ам Москвадин къавалав гвай секин ван къулай Видное шегъерда яшамиш жезва. Инизаам къисметди къанни цеккүльд ѹис идалай вилик ақъудна. Гъеле 12-йиса авай жегъил яз, Т. Велиметотова Мусслим Магомаеван бажарағыдал, адан манирал газаф ашукъ хъанвай. Ихътин майилвили Т. Велиметовадик яратмишунин гьевес кутуна. Вичин 60 ѹис тамам хъайила, ада М. Магомаевакай сад лагъай роман къеңена.

"Арадал атай роман чна "Московиядин къизилдин къелемдин" саъбиб, журналист ва редактор А. Глотовниковат галас санал рагметлу М. Магомаеван умурьдин ѹолдаш, ССР-дин халкъдин артиста Тамара Синявскаядив вугана. Клелайдалай къулухъ ада роман чапдай ақъудун герек тирди лагъана. Идалайни башкъа, романдал тіварни тъада эцигна - "Долгая лю-

бовь моя". За и зурба дишегълидиз икрамзва", - лугъузва Т. Велиметовади.

Ада машгъур музыкантдин тіварцыхъ галай гъвечи музейни арадал гъанва. Ана манидардин автографар алай шикилар, пластинкаяр ва маса надир заттар хъузва. М. Магомаеван тіварцыхъ галай международный музыкадин конкурснин терефни хъузва. Мукъвара урус эдебиятдин академиядин президент Б. Осипова Теяра Велиметовадив М. Магомаеван тіварцыхъ галай музыкадинни литературадин международный премиядин лауреатвиллин диплом вахтана.

Къейд ийин, гъикаятчили къей сад лагъай чехи эсердиз неинки машгъур манидардин бажарағыдал къарубуру, гъакл Россияндин писательрин Союздин Москвадин отеленидини хъсан къимет гана. Сад лагъай роман къинанды къелемдин устадрин арада машгъур хъайи ватанэгъли писательрин Союздин жергейризни къабулна, гъульнай ам Есенинан къизилдин мемдальдади къейдана.

Къизивай қасар, адет яз, садкъве эсер къена ақъваздайди туш.

Яратмишунин гьевес акатай мақъамра къелемди вичин кар давамарда. Т. Велиметовадини, хъанвай агалкъунрал, кхъенвай са романдал ақваз тавуна, къвед лагъай эсердин винелни къвалихна - "Узники Азазеля". И роман 2020-йисуз Видное шегъерда чапдай акъатна. Лугъун лазим я, гъикаятчили ктабда чи умурьда къиле физвай гъакъыкъи ағвалиатрикай ихтилат физва.

Хъанвай крат бинедиз къачуна кхъенвай эсердикай авторди вичи икл лугъузва: "Катнавайбур патал чара авунвай Сириядин лагерда хъайи зи мукъва жегъил дишегълидиз къисметди зак еке велвела кутуна. Дядедин лап къизгъын вахтунда, Сириядиз фена къве варз алатаила, адан итим къена. Бахтунай хъиз, дишегълидиз вичин хайи ватандиз хквдейд къисмет хъана... Идалайни гъейри, къвед лагъай роман за Россияндин Игит Зейнудин Батманован эку къаматдиз бахшнава", - лугъузва Т. Велиметовади.

Къвед лагъай романдай ам хурдал алкүрдай "Московиядин къизилдин къелем" лишандалди къейдна, урус эдебиятдин международный академиядин къабулна. И вакъиаяр ада вич патал вини дөрежадин шабагъар яз гъисабзева.

Къвердавай хажжезвай яратмишунин гьевесди, муаллимвиллин газаф ийсарин тәхрибади Т. Велиметовадин фикирдиз цийи темаярни, цийи крарни гъизва. Гъвечи клас-сра аялриз талуку "Элкъуна къунвай алем" предметдин ктабдал ала яз, алай вахтунда ада аялар патал экологиядин тарихдикай къин къетінава.

Адахъ къве велед ава - руш Гульнара ва хва Альберт. Къве хтулни ада вичин гүгъульприн лувар яз гъисабзева. Руш чалан пешекар, таржумачи я, хва - авиаконструктор.

Чаз Теяра Агъаметовади къиле яратмишунра мадни еке агалкъунар хъана къланзва.

Квез чидани? **Коалайрикай делилар**

- Коала чанта квай гъайванрикай сад я.
- И гъайванар анжак Австралияда яшамиш жезва.
- Коалайрикъ жуъреба-хүре жинсер авач.
- Австралиядин ағалийри сифтедай коаладар север яз гъисабзавай. Гъакъытдани, и гъайван севрез ушшар я.
- Коалайрин түүн асул гъисабдай эвкалиптдин пешер я.

• Европавийриз Австралиядин къерех ачуҳай Жеймс Кукал ана коала гъалтнач. Гүгъульнай, хейлин ийсар алатаила, пешекариз сифте яз коалаяр акуна ва абур ахтармишна.

• Темпел гъайван яз аквадатлани, коалайрикай йигиндиз чукуриз жезва. Абурулай хъсандиз сирнав ийизни алакъазава.

• Коалайрин квачерал 5 туб жеда, амма абурулай анжак пудал къармахар ала. Къармахин къымек дадли абур реյтадаказ тарариз ақъахзава.

• Адет яз, коалайри чин умурь газаф-газаф тара ақъудава. Маса вагъширикай къурху авайвилляй абур тарарай чилеп къериз-Царуз эвичда.

• Кичи ақатнавай коаладин гъараюнин ван гъечи аялдин ванцис ушшар я.

• Тіебаттада коалаяр шумуд ѹисуз яшамиш жезватла гъелелиг тайинариз хъанвач. Инсанри хуъзвай коалайрикай виридалайни газаф яшамиш хъайдан 18 ѹис я.

• Яшамиш жезвай чқадилай аслу яз, коаладин заланвал 5-далай 14 килограммдал къван хъун мумкин я.

• Дульядал атайдалай къулухъ коаладин шараг зур йисан вахтунда диде-коаладин руфуник квай чантада амукъазава.

Дульяда

Гагарин дульядиз машгъур хъайи югъ

Космонавт Борис Волынова "Новости" РИА-диз Юрий Гагаринан къиниқыкай ихтилатна. Адан фикирдади, Гагаринни Серегин җавуз хажж хъайи юкъуз вуч хъанаты дұым-дуыз чирдай мумкинвал авач. Волынова гъисабзавайвал, мусибатдин вакъия Гагаринан самолет метеозонда ақынуиди арадал атанваз хъун мумкин я.

Къейд ийин, Ю. Гагарин ва В. Серегин 1968-йисан 27-мартиз Владимирский областы, МиГ-15УТИ самолет җава ахтармишдайла, телефон хъана. Арадал атай ағвалиатдин себебар тайинализ хъанач.

Гъар յисан 12-апрелдиз Россияда космонавтикадин югъ къейдзава. Алад յисуз Ю. Гагарин космосдиз фейидалай инихъ 60 ѹис тамам хъанва. 1961-йисан 12-апрель дульядин тарихда зурба вакъия къиле фейи югъ яз гъатнава.

Фагъумуниз әвер гузва

Москвади вири улыквейриз, гъа жергедай яз Түркиядизни, Киевдин дявекарвиллик гьевес кутун тавуниз, абуруз къымек тагуниз, Украинадин гъукумдарри раижавай малуматар хъсандиндер веревирид авуниз әвер гузва. ТАСС-ди хабар гузтайвал, ихътин фикир Россияндин МИД-дин кыл С. Лаврова малумарнава.

С. Лаврова къейд авурвал, рейтингдихъ калтугнавай "Киевдин режимди" фагъумузувиллин гъерекатриз рехъ гун мумкин я, амма гъерекатрин эхир гъихътнди жедатла чидач. Адан фикирдади, Украинади вичин халкъдиз акси дяве тухузва.

Түркиядини Украинадин президенттин раҳунар 10-апрелдиз гъатунай. Гуруштдин вахтунда түркериң рөгъберди санал къвалахунин вәжиблувал къейдна ва стратегиядин жигъетдай улыквейриз арада авай амадағвал тестикирна. Рикел ххин, Зеленский Стамбулдин фидалди вилик Украинадин тереф Түркиядивай пилот галағаз лув гудай Bayraktar аппаратар маса къачунин гъакъындай месляттал атана.

С. Лаврова Украинахъ газал авай сергъятдин мукъув РФдин къушунар вучиз гвайди я лугъузвязбурузни жаваб гана.

"Жаваб рөгъятди я - ана чун яшамиш жезва, ам чи чил я", - гъавурдик кутуна министрди. Адан делилар "Интерфакс" чешменид гъизва. Гъа са вахтунда ада Чуупл гъулье, ағызур километрийрин яргъа, Америкадин гимиири вуч ийизвайди я лагъай суал гана.

Къейд ийин, мартдин эхирра Донбассда нубатдин сеферда гъалар къизгъин хъజез башламишна.

Делилар къурху кутадайбур я

ВОЗ-дин кыл Т. Гебрейесуса дульяда коронавирусдик рөзинизвайбурун къадар артух жезвайдакай хабар ганва. Идан гъа къиндай тешкилатдин сайтда къиенва.

Къейдзавайвал, эхиримжи ирид гъафтеда коронавирус ақтайдын къадар дульяда хажж хъанва, галаз-галаз эхиримжи къуд гъафтеда къейбүрүн къадарни газаф хъанва. Пешекаррин фикирдади, вирибуру талуку тир серенжемрал амалзава.

Зияндин къадар малумарна

Дагълух Къарабахда къиле фейи дядедин нетижада Эрменистандин терефдин терг хъайи техникадин умуми къимет 5 миллиард доллардиз барабар я. Идан гъакъындай "Интерфакс-Азербайжан" чешменид хабар гана.

Чешмедин делиларлди, техникадин сияғыдик ирид С-300 зенитдин ракетайрин комплекс, 125 туп, 366 танк, 500-дай агақына автомобилар ва хейлип маса техника ква.

Җавун алакъаяр акъвазарда

Түркияды коронавирусдин түгъвалдин гъалар пис хъуниди Россияди и улыкведихъ газал авиаалакъаяр акъвазарун къетилана, хабар гузва "РБК" чешмеди.

12-апрелдиз коронавирусдихъ газал женг тухузвяз оперативный штабда са варзни зурал муддатда (15-апрелдилай 1-иондалди) Түркиядиз фидай рейсер са къадарда тимиларда. Тестикирзайвал, цийи серенжемар заказдин махсус рейсериз талуку жеда.

Къейд ийин, апрелдин эвел къилера са шумуд улыкведи Түркияды түгъвалдин жигъетдай хаталу яз гъисабнай. Эхиримжи ийкъара и улыкведа суткадин вахтунда коронавирус акатзавайбурун къадар 50 ағызурдаға агақъазава.

Смартфонри гузвой зарар

Смартфонди инсандин бедендин, гъакъни ахвариз пис таъсир авун мумкин я. Пешекарри лагъанвай фикирар "Лента.ру" чешмеди раижзава.

Къейдзавайвал, смартфон радиомагнитный нурарин чешменид я. Амма смартфондин нурари онкологиядин хаталу азарар арадал гъида лугъудай делилар ава.

Ксудалди вилик зур сята смартфон ишлемиш тавун, ам жуван патавай яргъа мэнзилда эцигун теклифзава. Идалай вилик "СМ-Клиникадин" дүхтүр-невролог М. Игнатовади къейд авурвал, вири гаджетрихъ радиочастотный нурар ава, абур инсандин беден патал зарарлу я.

Чин гъазурайди - Куругъли ФЕРЗАЛИЕВ

Ислен, 19-апрель

РГВК

- 06:50 «Заряжайся!» 0+
 07:00 Время новостей Дагестана. Итоги
 08:15 «Здравствуй, мир!» 0+
 08:55 Д/с «Русский музей детям» 12 с. 12+
 09:25 X/ф «Фанфан-Тюльпан» 12+
 11:15 «Годекан» 6+
 11:45 «Память поколений»
 12:30 Время новостей Дагестана
 12:50 X/ф «Подвиг разведчика» 12+
 14:30 Время новостей Дагестана
 14:50 «Человек и право»
 16:05 «Служба Родине» 12+
 16:30 Время новостей Дагестана
 16:55 Д/с «Земля – территория загадок» 33 с.
 17:20 Проект «Поколение» Курбанали Магомедов
 17:50 Т/с «Сын отца народов» 1 с. 12+

- 18:45 Передача на табасаранском языке «Мил»
19:30, 22, 30, 00, 30 Время новостей Дагестана
20:00, 23, 00, 01, 30 Время новостей Махачкала
20:20 «Глянец» 0+
21:05 Проект «Удивительные горцы» Хлеб, вода и вечная жизнь Пайзбулы Исаева 0+
21:25 «Земляки» 12+
22:00 «На виду» 12+
23:20 «Угол зрения» 16+
23:50 Д/с «Война и мифы» 5 с. 12+
01:15 Передача на табасаранском языке «Мил»
01:50 «Земляки» 12+
02:20 Проект «Удивительные горцы» Хлеб, вода и вечная жизнь Пайзбулы Исаева 0+
02:40 «Глянец» 0+
03:20 «Угол зрения» 16+
03:50 Проект «Поколение» Курбанали Магомедов

ПЕРВЫЙ

- 05.00** «Доброе утро». (12+).
09.00 Новости. (16+).
09.25 «Доброе утро». (12+).
09.50 «Жить здорово!» (16+).
10.55 «Модный приговор». (6+).
12.00 Новости. (16+).
12.15 «Время покажет». (16+).
15.00 Новости. (16+).
15.15 «Давай поженимся!» (16+).
16.00 «Мужское/Женское». (16+).
18.00 Вечерние новости.
18.40 «На самом деле». (16+).
19.45 «Пусть говорят». (16+).
21.00 «Время». (16+).
21.30 Т/с «Конец невинности». (16+).
21:40 Ток-шоу «Общественный интерес» 12+
20:45 Ток-шоу «Общественный интерес» 12+
21:40 Ток-шоу «Общественный интерес» 12+
21:40 «Молодежный микс»
22:00 «Человек и вера» 12+
23:20 «Память поколений»
23:50 Д/с «Война и мифы» 5 с. 12+
01:15 Передача на лакском языке «Аьрчи ва агълу»
01:55 «Подробности» 12+
02:15 «Человек и вера» 12+
02:40 Ток-шоу «Общественный интерес» 12+
03:20 «Память поколений» 12+
03:50 «Время покажет». (16+).
04:00 «Право на правду». (16+).

РОССИЯ 1

- 09:00** «Алшан» (на цахурском языке)
14:30, 21, 05 Местное время. Вести-Дагестан
17.20 Национальные проекты. Демография
17.40 Моя малая родина С. Чунчукатль
18.00 Акценты. Аналитическая программа Ильмана Алипулата
05.00 «Утро России».
09.55 «О самом главном».
11.00, 14.00, 17.00 «Вести»
11.30 «Судьба человека с Б. Корчевниковым». (12+).
12.40 «60 минут». (12+).
14.55 Т/с «Жемчуг». (12+).
17.15 «Прямой эфир». (16+).
18.40 «60 минут». (12+).
20.00 «Вести».
21.20 Т/с «Осколки. Новый сезон». (12+).
00.10 «Познер». (16+).
01.10 «Время покажет».
03.00 Новости. (16+).
03.05 «Время покажет».
03.30 «Мужское/Женское».

НТВ

- 05.10** Т/с «Литейный». (16+).
06.00 «Утро. Самое лучшее». (16+).
08.00 «Сегодня».
08.25 Т/с «Морские дьяволы. Смерч». (16+).
10.00 «Сегодня».
10.25 Т/с «Морские дьяволы. Смерч». (16+).
13.00 «Сегодня».
13.20 «Чрезвычайное происшествие».
14.00 «Место встречи».
16.00 «Сегодня».
16.25 Т/с «Красная зона». (12+).
18.00 «ДНК». (16+).
19.00 «Сегодня».
19.40 Детектив «Бухта глубокая».
23.35 Вечер с Владимиром Соловьевым». (12+).
02.20 Т/с «Тайны следствия».
04.05 Т/с «Право на правду». (16+).

ДОМАШНИЙ

- 06.30** «6 кадров». (16+).
06.40 «По делам несовершеннолетних». (16+).
08.15 «Давай разведемся!» (16+).
09.20 «Тест на отцовство».
11.30 «События».
11.50 Т/с «Мисс Марпл Агата Кристи». (12+).
13.40 «Мой герой. Олеся Судзиловская». (12+).
14.30 «События».
15.05 Т/с «Такая работа».
16.55 Д/ф «Виталий Соловьев. Брат 2». (16+).
17.50 «События».
18.10 Детектив «Я знаю ваши секреты». (12+).
22.00 «События».
22.35 «Восьмая весна Донбасса». (16+).
23.05 «Знак качества».
00.00 «События. 25-й час».
00.35 «Петровка, 38». (16+).
05.55 Д/ф «Ян Арзазоров. Все беды от женщин».
01.35 «Знак качества».
02.15 Д/ф «Точку ставит пуль». (12+).
05.40 «Тест на отцовство».

ТВ-ЦЕНТР

- 06.00** «Настроение».
08.10 X/ф «Бессонная ночь».
10.05 «Короли эпизода».
11.00 «Городское собрание».
11.30 «События».
11.50 Т/с «Мисс Марпл Агата Кристи». (12+).
13.40 «Мой герой. Олеся Судзиловская». (12+).
14.55 «Город новостей».
15.05 Т/с «Такая работа».
16.55 Д/ф «Виталий Соловьев. Брат 2». (16+).
17.50 «События».
18.00 «Новости дня».
18.30 «Специальный репортаж».
18.50 Д/ф «Легенды СМЕРШа». (12+).
19.40 «Скрытые угрозы».
20.25 Д/с «Загадки века с Сергеем Медведевым».
21.15 Новости дня.
21.25 «Открытый эфир».
23.05 «Между тем». (12+).
23.40 X/ф «Подвиг разведчика». (6+).
01.30 Т/с «Закон и порядок. Отдел оперативных расследований».
01.40 Т/с «Зори здесь тихие...» 1-4 с. (12+).
14.00 Военные новости.
18.00 Новости дня.
18.30 «Специальный репортаж».
18.50 Д/ф «Легенды СМЕРШа». (12+).
21.15 Новости дня.
21.25 «Открытый эфир».
23.05 «Между тем». (12+).
23.40 X/ф «Подвиг разведчика». (6+).
01.30 Т/с «Закон и порядок. Отдел оперативных расследований».
01.40 Т/с «Зори здесь тихие...» 1-4 с. (12+).
14.00 Военные новости.
18.00 Новости дня.
18.30 «Специальный репортаж».
18.50 Д/ф «Легенды СМЕРШа». (12+).
21.15 Новости дня.
21.25 «Открытый эфир».
23.05 «Между тем». (12+).
23.40 X/ф «Подвиг разведчика». (6+).
01.30 Т/с «Закон и порядок. Отдел оперативных расследований».
01.40 Т/с «Зори здесь тихие...» 1-4 с. (12+).
14.00 Военные новости.
18.00 Новости дня.
18.30 «Специальный репортаж».
18.50 Д/ф «Легенды СМЕРШа». (12+).
21.15 Новости дня.
21.25 «Открытый эфир».
23.05 «Между тем». (12+).
23.40 X/ф «Подвиг разведчика». (6+).
01.30 Т/с «Закон и порядок. Отдел оперативных расследований».
01.40 Т/с «Зори здесь тихие...» 1-4 с. (12+).
14.00 Военные новости.
18.00 Новости дня.
18.30 «Специальный репортаж».
18.50 Д/ф «Легенды СМЕРШа». (12+).
21.15 Новости дня.
21.25 «Открытый эфир».
23.05 «Между тем». (12+).
23.40 X/ф «Подвиг разведчика». (6+).
01.30 Т/с «Закон и порядок. Отдел оперативных расследований».
01.40 Т/с «Зори здесь тихие...» 1-4 с. (12+).
14.00 Военные новости.
18.00 Новости дня.
18.30 «Специальный репортаж».
18.50 Д/ф «Легенды СМЕРШа». (12+).
21.15 Новости дня.
21.25 «Открытый эфир».
23.05 «Между тем». (12+).
23.40 X/ф «Подвиг разведчика». (6+).
01.30 Т/с «Закон и порядок. Отдел оперативных расследований».
01.40 Т/с «Зори здесь тихие...» 1-4 с. (12+).
14.00 Военные новости.
18.00 Новости дня.
18.30 «Специальный репортаж».
18.50 Д/ф «Легенды СМЕРШа». (12+).
21.15 Новости дня.
21.25 «Открытый эфир».
23.05 «Между тем». (12+).
23.40 X/ф «Подвиг разведчика». (6+).
01.30 Т/с «Закон и порядок. Отдел оперативных расследований».
01.40 Т/с «Зори здесь тихие...» 1-4 с. (12+).
14.00 Военные новости.
18.00 Новости дня.
18.30 «Специальный репортаж».
18.50 Д/ф «Легенды СМЕРШа». (12+).
21.15 Новости дня.
21.25 «Открытый эфир».
23.05 «Между тем». (12+).
23.40 X/ф «Подвиг разведчика». (6+).
01.30 Т/с «Закон и порядок. Отдел оперативных расследований».
01.40 Т/с «Зори здесь тихие...» 1-4 с. (12+).
14.00 Военные новости.
18.00 Новости дня.
18.30 «Специальный репортаж».
18.50 Д/ф «Легенды СМЕРШа». (12+).
21.15 Новости дня.
21.25 «Открытый эфир».
23.05 «Между тем». (12+).
23.40 X/ф «Подвиг разведчика». (6+).
01.30 Т/с «Закон и порядок. Отдел оперативных расследований».
01.40 Т/с «Зори здесь тихие...» 1-4 с. (12+).
14.00 Военные новости.
18.00 Новости дня.
18.30 «Специальный репортаж».
18.50 Д/ф «Легенды СМЕРШа». (12+).
21.15 Новости дня.
21.25 «Открытый эфир».
23.05 «Между тем». (12+).
23.40 X/ф «Подвиг разведчика». (6+).
01.30 Т/с «Закон и порядок. Отдел оперативных расследований».
01.40 Т/с «Зори здесь тихие...» 1-4 с. (12+).
14.00 Военные новости.
18.00 Новости дня.
18.30 «Специальный репортаж».
18.50 Д/ф «Легенды СМЕРШа». (12+).
21.15 Новости дня.
21.25 «Открытый эфир».
23.05 «Между тем». (12+).
23.40 X/ф «Подвиг разведчика». (6+).
01.30 Т/с «Закон и порядок. Отдел оперативных расследований».
01.40 Т/с «Зори здесь тихие...» 1-4 с. (12+).
14.00 Военные новости.
18.00 Новости дня.
18.30 «Специальный репортаж».
18.50 Д/ф «Легенды СМЕРШа». (12+).
21.15 Новости дня.
21.25 «Открытый эфир».
23.05 «Между тем». (12+).
23.40 X/ф «Подвиг разведчика». (6+).
01.30 Т/с «Закон и порядок. Отдел оперативных расследований».
01.40 Т/с «Зори здесь тихие...» 1-4 с. (12+).
14.00 Военные новости.
18.00 Новости дня.
18.30 «Специальный репортаж».
18.50 Д/ф «Легенды СМЕРШа». (12+).
21.15 Новости дня.
21.25 «Открытый эфир».
23.05 «Между тем». (12+).
23.40 X/ф «Подвиг разведчика». (6+).
01.30 Т/с «Закон и порядок. Отдел оперативных расследований».
01.40 Т/с «Зори здесь тихие...» 1-4 с. (12+).
14.00 Военные новости.
18.00 Новости дня.
18.30 «Специальный репортаж».
18.50 Д/ф «Легенды СМЕРШа». (12+).
21.15 Новости дня.
21.25 «Открытый эфир».
23.05 «Между тем». (12+).
23.40 X/ф «Подвиг разведчика». (6+).
01.30 Т/с «Закон и порядок. Отдел оперативных расследований».
01.40 Т/с «Зори здесь тихие...» 1-4 с. (12+).
14.00 Военные новости.
18.00 Новости дня.
18.30 «Специальный репортаж».
18.50 Д/ф «Легенды СМЕРШа». (12+).
21.15 Новости дня.
21.25 «Открытый эфир».
23.05 «Между тем». (12+).
23.40 X/ф «Подвиг разведчика». (6+).
01.30 Т/с «Закон и порядок. Отдел оперативных расследований».
01.40 Т/с «Зори здесь тихие...» 1-4 с. (12+).
14.00 Военные новости.
18.00 Новости дня.
18.30 «Специальный репортаж».
18.50 Д/ф «Легенды СМ

ЖУМЯ, 23-апрель**РГВК**

- 06:45 «Заряжайся» 0+
07:00,08.30,12.30 Время новостей Дагестана
07:20 Передача на аварском языке 12+
08:10 Мультифильмы 0+
08:50 «Заряжайся» 0+
08:55 Д/с «Земля – территория загадок» 36 с.
09:20 X/ф «Яки при дворе короля Артура» 12+
11:30 Т/с «Сын отца народа» 4 с. 12+
12:50 «Первая студия» 12+
13:40 «За скобками» 12+
13:45 Д/с «Война и мифы» 7 с. 12+
14:30,16.30 Время новостей Дагестана
14:55 «Агресектор» 12+
15:25 «Психологическая азбука» 12+
15:50 «Аптерия искусств»
16:15 Мультифильм 0+

ПЕРВЫЙ

- 16:55** Моноспектакль «Записки сумасшедшего»
18:05 «Память поколений» Анатолий Хуторянский.
18:45,01.15 Передача на кумыкском языке 12+
19:30,22.30,00.30 Время новостей Дагестана
20:00,23.00,01.30 Время новостей Махачкалы
20:20 «Подробности» 12+
20:45 Ток-шоу «Дагестан. Правила жизни» 12+
21:20 «Молодежный микс»
21:55 «Время спорта» 12+
23:15 «Глобальная сеть» 16+
23:50 Д/с «Война и мифы» 8 с. 12+
01:50 «Подробности» 12+
02:10 «Время спорта» 12+
02:40 Моноспектакль «Записки сумасшедшего»
03:40 Ток-шоу «Дагестан. Правила жизни» 12+
04:05 «Мужское/Женское».

РОССИЯ 1

- 05.00** «Доброе утро» (12+).
09.00 Новости. (16+).
09.25 «Доброе утро» (12+).
09.50 «Жить здорово!» (16+).
10.55 «Модный приговор».
12.00 Новости. (16+).
12.15 «Время показает» (16+).
15.00 Новости. (16+).
15.15 «Давай поженимся!»
16.00 «Мужское/Женское».
20:20 «Подробности» 12+
20:45 Ток-шоу «Дагестан. Правила жизни» 12+
21:20 «Молодежный микс»
21:55 «Время спорта» 12+
23:15 «Глобальная сеть» 16+
23:50 Д/с «Война и мифы» 8 с. 12+
01:50 «Подробности» 12+
02:10 «Время спорта» 12+
02:40 Моноспектакль «Записки сумасшедшего»
03:40 Ток-шоу «Дагестан. Правила жизни» 12+
04:05 «Мужское/Женское».

НТВ

- 09:00** Канал национального вещания «Юлистан» (на азербайджанском языке)
14:30,21.05 Местное время. Вести Дагестан
17.20 Духовная жизнь
17.45 Концерт
05.00 «Утро России».
09.55 «О самом главном».
11.00 «Вести»
11.30 «Судьба человека с Б. Корчевниковым» (12+).
12.40 «60 минут» (12+).
14.00 «Вести»
14.55 «Близкие люди».
17.00 «Вести»
17.15 «Прямой эфир» (16+).
18.40 X/ф «Мы не женаты» (12+).
20.00 «Вести»
21.20 «Юморина» (16+).
00.15 X/ф «Память сердца».
03.45 T/c «Право на правду»

ДОМАШНИЙ

- 06.30** «6 кадров» (16+).
06.35 «По делам несовершеннолетних» (16+).
08.10 «Давай разведемся!» (16+).
09.15 «Тест на отцовство» (16+).
11.25 Д/ф «Реальная мистика» (16+).
12.25 Д/ф «Понять. Простить» (16+).
13.40 Д/ф «Порча» (16+).
14.10 Д/ф «Знахарка» (16+).
14.45 Мелодрама «За все заплачено» (16+).
19.00 Мелодрама «Красота небесная» (16+).
23.30 Мелодрама «Горничная» (Россия - Украина) (16+).
03.30 Д/ф «Порча» (16+).
03.55 Д/ф «Знахарка» (16+).
04.20 Д/ф «Понять. Простить» (16+).
04.50 «По делам несовершеннолетних» (16+).
05.40 «Давай разведемся!» (16+).

ТВ-ЦЕНТР

- 06.00** «Настроение».
08.10 Детектив «Отель «Феникс» (12+).
11.30 «События».
11.50 Детектив «Отель «Феникс» (12+).
14.30 «События».
14.55 «Город новостей».
15.05 Детектив «Отель «Феникс» (12+).
16.55 Д/ф «Актёры драмы. Клеимо Гайдая».
17.50 «События».
18.10 Детектив «Птичка в клетке» (12+).
20.00 Детектив «Психология преступления. Ничего личного» (12+).
21.15 Т/с «Фронт» (12+).
21.25 Т/с «Фронт» (12+).
23.10 Д/ф «Вокруг смеха за 38 дней» (12+).
00.05 Д/ф «Ольга Аросева. Расплата за успех».
01.00 «Петровка, 38» (16+).
01.15 X/ф «Наградить (посмертно)» (12+).
02.40 Т/с «Генеральская внучка» (12+).

ЗВЕЗДА

- 06.50** X/ф «Внимание! Всем постам...» (12+).
09.00 Новости дня.
09.20 X/ф «Уснувший пасажир» (16+).
10.00 Военные новости.
10.05 X/ф «Уснувший пасажир» (16+).
11.20 «Открытый эфир» (12+).
13.00 Новости дня.
13.20 Т/с «Фронт» (12+).
14.00 Военные новости.
14.05 Т/с «Фронт» (12+).
18.00 Новости дня.
21.15 Новости дня.
21.25 Т/с «Фронт» (12+).
23.10 «Десять фотографий» Алексей Глызин. (6+).
00.05 X/ф «Подвиг Одессы».
02.30 Д/ф «Агент А/201. Наш человек в гестапо» (12+).
04.00 X/ф «Подвиг разведчика» (6+).
05.25 X/ф «Похищение «Савойи» (12+).

КИШ, 24-апрель**РГВК**

- 07:00,08.30** Время новостей Дагестана
07:20 Передача на кумыкском языке «Заманлар гете, хальк гетмес» 12+
08:00 Мультифильмы 0+
08:55 X/ф «Дом, который построил Свифт» 0+
11:20 «Молодежный микс»
11:40 «Подробности» 12+
12:05 Ток-шоу «Дагестан. Правила жизни» 12+
12:55 Республиканский фестиваль хоровой музыки «Возьмемся за руки, друзья!» 0+
15:05 Д/с «Война и мифы» 8 с. 12+
15:50 «Здравствуй, мир!» 0+
16:30 Время новостей Дагестана
16:55 Золотая коллекция фильмов о родном крае. «Ретро-концерт»
17:30 Дагестанско кино. X/ф «Тайна синих гор»

ПЕРВЫЙ

- 18:45** Передача на лезгинском языке «Вахтар ва инсанар» 12+
19:30,22.30,00.30 Время новостей Дагестана
20:00 «Годекан» 6+
20:30 «Мастер спорта» 12+
21:20 «Дагестан туристический» 0+
21:40 «Глянец» 0+
22:55 X/ф «Доживем до понедельника» 0+
01:00 Передача на лезгинском языке «Вахтар ва инсанар» 12+
01:35 Республиканский фестиваль хоровой музыки «Возьмемся за руки, друзья!» 0+
03:35 «Глянец» 0+
04:15 Передача на лезгинском языке «Вахтар ва инсанар» 12+
04:50 «Здравствуй, мир!» 0+

РОССИЯ 1

- 06.00** «Доброе утро». Суббота. (6+).
09.00 «Умницы и умники». (6+).
09.45 «Слово пастыра». (6+).
10.00 Новости. (16+).
10.15 «Однажды в Париже. Далида, Дассен». (16+).
11.20 «Видели видео?» (6+).
12.00 Новости. (16+).
12.15 «Видели видео?» (6+).
13.55 «Свадьба в Малиновке». Непридуманные истории. (16+).
14.40 X/ф «Свадьба в Малиновке». (6+).
15.00 «Передача на лезгинском языке «Вахтар ва инсанар» 12+». Республиканский фестиваль хоровой музыки «Возьмемся за руки, друзья!» 0+
16.25 «Когда всему хочется быть миллионером?» (12+).
17.40 «Достояние Республики: Джо Дассен». (6+).
19.20 «Сегодня вечером». (16+).
21.20 «Клуб Веселых и Находчивых». Высшая лига.
23.30 X/ф «Куда ты пропала, Бернадет?» (16+).
01.20 «Модный приговор». (12+).
02.10 «Давай поженимся!». (12+).
04.50 X/ф «Спасти мужа».

НТВ

- 05.15** X/ф «Всем всего хорошего». (16+).
07.20 «Смотр». (6+).
08.00 «Сегодня». (6+).
08.20 «Готовим с Алексеем Зимним». (6+).
08.35 «По секрету всему свету». (6+).
10.20 «Видели видео?» (6+).
11.00 «Формула еды». (12+).
11.25 X/ф «Пятеро на одного». (6+).
12.10 «Сто к одному». (6+).
13.30 «Юмор! Юмор! Юмор!». (16+).
14.25 «Доктор Мясников». (12+).
19.20 X/ф «Гражданская жена». (12+).
21.15 «Секрет на миллион». Страшная тайна Елены Прокоповой. (16+).
18.00 «Привет, Андрей!». (12+).
20.00 «Вести в субботу». (12+).
21.00 X/ф «Некрасивая». (12+).
01.20 «Модный приговор». (12+).
02.10 «Давай поженимся!». (12+).
04.50 X/ф «Спасти мужа».

ДОМАШНИЙ

- 06.30** Мелодрама «Нити любви». (16+).
10.05 Т/с «Вербное воскресенье», 1-8 с. (16+).
08.20 «Готовим с Алексеем Зимним». (6+).
08.35 «Поедем, поедим!». (6+).
09.25 «Едим дома!». (6+).
10.00 «Сегодня». (6+).
10.20 «Главная дорога». (6+).
11.00 «Живая еда». (6+).
12.00 «Квартирный вопрос». (6+).
13.00 «Основано на реальных событиях». (16+).
16.00 «Сегодня». (6+).
16.20 «Следствие вели». (6+).
19.00 «Центральное телевидение». (16+).
20.00 «Ты не повериши!». (6+).
21.15 «Секрет на миллион». Страшная тайна Елены Прокоповой. (16+).
23.15 «Межнародная пиромания». (16+).
00.00 «Квартирник НТВ у Маргулиса». Группе «Чайф». (35 лет!). (16+).
01.35 «Дочечный ответ». (16+).
02.30 Т/с «Пятницкий». (16+).
06.10 «6 кадров». (16+).

ТВ-ЦЕНТР

- 05.40** X/ф «У тихой пристани...» (12+).
07.10 «Православная энциклопедия». (6+).
07.40 Д/ф «Отверженные звезды». (12+).
08.45 Детектив «Сезон посадок». (12+).
10.40 X/ф «Приезжая». (12+).
11.45 X/ф «Приезжая». (12+).
13.00 Детектив «Женщина без чувства юмора». (12+).
14.30 X/ф «События». (12+).
14.45 Детектив «Женщина без чувства юмора». (12+).
17.05 Детектив «Алиса против правил». (12+).
21.00 «Постскриптум». (12+).
22.15 «Право знать!». (16+).
23.45 «События». (12+).
01.50 Т/с «Вербное воскресенье», 1-4 с. (16+).
00.00 «90-е. Профессия - киллер». (16+).
00.50 «Прощание. Маршал Ахромеев». (16+).
01.30 «Восьмая весна Донбасса». (16+).
01.55 «Хватит слухов!». (16+).
02.25 Д/ф «Виталий Соловин. Брат 2». (16+).
06.10 Д/с «Оружие Победы»

ЗВЕЗДА

- 07.05** X/ф «Я - Хортица». (6+).
08.00 Новости дня.
08.15 X/ф «Я - Хортица». (6+).
08.40 «Морской бой». (6+).
09.45 «Легенды музыки». (6+).
10.10 «Круиз-Контроль». (6+).
10.45 Д/с «Загадки века». (6+).
11.35 «Улика из прошлого». (6+).
12.30 «Не факт!». (6+).
13.00 Новости дня.
13.15 «СССР. Знак качества».
14.05 «Легенды кино». Сергея Филиппова. (6+).
14.55 X/ф «Неслужебное задание». (12+).
1

Ямин МЕГЬАМЕДОВ, диндин алим

Аллагъ-Таалади виридалайни хийирлу (хъсан) Ктаб (Къуръан) виридалайни хийирлу (хъсан) (Жабраил) малаикдилай, виридалайни хийирлу (хъсан) (рамазан) вацра, виридалайни хийирлу (хъсан) (Лайлут-уль-Къадр) ийифиз, виридалайни хийирлу (хъсан) Пайгъамбардиз (къуй Аллагъдин патай салават ва саламар хъурай вичиз), виридалайни хийирлу (хъсан) умметдиз, виридалайни хийирлу (хъсан) чакда (Меккада) (авудна) ракъурнава.

Дугъриданни, Аллагъ-Таалади (Вичин) бендеяр чин гъевеслиз табий жедани, я тахъйтла абуру чин Раббидин эмир кылиз акъуддани ахтармишун (синемишун) патал гъэр журедин ибадатар тайнарава. Гъавиялля Ада (Ислам) динда инсанар патал чиз “къани шейеркай” (лэзетрикай) чеб хүн тарабазав эмирап (ибадатар) тайнарава. Мисал яз, сив хүнин ибадат. Дугъриданни, ам Аллагъдин патай разивал ва суваб къазанмишун патал жув тъун-хъункай, месин ала-къайракай хүн я.

Къейд ийин хъи, мусурманрин динда жуваз “къани шейэр” харж авун истемиш завай ибадатарни ава: къилди къачуртла, закат ва садакъа гун. И ибадатрин метлеб жуваз хуш шей (мал-деелет) Аллагъдин патай разивал ва суваб патал харж авун я. Мумкин я, бязи инсанриз са ағъзур манат пул (садакъа яз) гун регъят я, амма абуру са юкъуз къванин сив хъзвач. Гъавиялля Аллагъди ибадатар гъэр журединбур авунва, Вичин бендеяр ахтармишун патал.

Къудратту. Регымил Аллагъдин зурба камаллувилий Вичин бендейриз “сиям”, яни “сив хън” ферзана: ада (и ибадатди) инсандин вич тайин тир вахтуналди недайхъвадай шейэривай хүн истемиш завай ва адан рикл инсан Аллагъ-Тааладиз мукъув хъуниз манийвалзай гъевесрикай, гъиссерикай, гъаларикай азадзана. Аллагъди гъакини “иътикаф” (рамазандин вацран эхиримжи цүд юкъуз мискинда амукун) тайнарава. И кардин мақсад бендердин рикл тек са Аллагъдихъ галаз алакъалу ва инсандин фикирар анжака са Адан желб авункай, амай виридакай (инсанвар, къарнивай, и дүньядин гъерекатривай къерех хъана) атана са Адахъ галаз къилди амульдайвал авункай ибарат я. Халикъди юкъини умметдиз Эхиратда менфят тагудай гъэр са шейинкай чин мецер хүн буйргүннава ва чникай инсандин риклизни бедендиз гзаф менфят авай “ийифен кплар” (тагъажжуд, тараевиг) тайнарава.

Рамазандин вацра сив хън акулбагулыг яшдив агақънавай, акуллу, сив хъдай къуват авай, (сеферда аваҷиз) чқадал алай гъэр са мусурмандин (итимризи, дишегълиризи) ферз я. Амма дишегълир сив хъуниз манийвал гъзвай гъаларикай (вацракъилеркай ва...) азад хъана кланда.

Сив хън - ам жув тъункай, хъункай, месин ала-къайракай ва “сив хън чурдай” маса шейэркай хүн я. Вичин (ийиф күттөвье хъана) югъ малум жедай вахтунилай башламишна, та рагъ хъфидалди (акидалди), сив хънин ниятдалди.

Аллагъ-Таалади рамазандин вацра “сив хън” гъижрадин къвед лагъай ийисан шагъандин вацран испен юкъуз ферзна. Пайгъамбарди (къуй Аллагъдин патай салават ва саламар хъурай вичиз), санлай къачурла, къуда ийисуз рамазандин вацра сивер хвена.

Сив хън ва адакай авай хийирар ва сувабар

1. Сив хън Аллагъ-Тааладикай кичевал хънин себеб я - Адан эмирап кылиз акъудиз ва къада-къайракай яргъаз жез.

Дин

Рамазандин варз - хийиррин хазина

2. Сив хъни инсан жуван чан(нефс) къуна хувз, гъевесар гъучивилик кутаз, жавабарвал мяъкемариз ва четинвилер алцатайла сабур хувз вердишарзава.

3. Сив хъни мусурман касдиз вичин мусурман стхайрин таалар, дердир гъис-сунин карда күмек гузва (таъсирзаза) ва кар себеб яз адак кесириз, факъирлиз хъсанвалдай, садакъаяр гудай гъевес акатзава. Нетижада мусурманрин арада къанивал, стхавал мадн артух жезва.

4. Сив хъни инсандин чан (нефс) хъсанарда, ам пис ахлакърикай, къаришма гъаларикай михъда. Сив хънихъ инсандин сагъламвал патал еке хийир ава ва адан күмекдаль инсандин къуватни диривал артух жезва.

5. Рамазандин вацра сив хън Исламдин са дестек я, ада и вацран чехи дережа къалурзава.

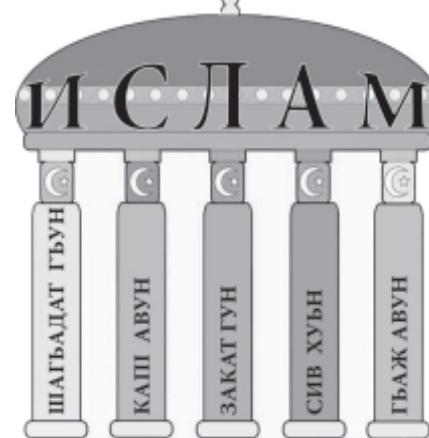
6. Пайгъамбардин (къуй Аллагъдин патай салават ва саламар хъурай вичиз) гъадисда лагъанва (мана): “Дугъриданни, сив хъзвай касдиз ада сив худдай вядеда дуя ава, гъич элкъуртийидай” (яни а чавуз авур дуя Аллагъдин къабулда) (Гъаким).

7. Маса гъадисда лагъанва (мана): “Сивер хуҳ - къун сагълам жеда” (аль-Мунзир).

8. Мад са гъадисда лагъанва (мана): “Ислам вад дестекдал (асасдал) тикишнава (эцизана): келима-шагъадат - авач илиагъи (ибадат авуниз лайхил тир) са Аллагъдилай гъейри ва Мугъаммад Адан бенде ва расул я, капл ада авун, закат гун, Кивалел (Къабедал) гъаж авун, рамазандин вацра сив хън”. (Бухарий).

Къейд авун лазим я хъи, гзаф инсанар тамамдиз и гъадисдин манадин гъавурда авач. Гзафбуру Ислам анжака гъя и вад дестек я лагъана фикирзава. Хъсандин фикир гайтла, гъадисди винидихътвэр къур вад дестек Исламдин бинеяр (асулар) тирдакай лагъузва. Амма къвал тек са дестекралди бегъем жезвач, цлар ва къав герек я. Ислам диндин гъакъиндайни гъакъ я: дин акъвазнавай мягъкем бинеирлий гъейри, гъэр са мусурманди амална къланзайвай шариятдин къанунарни ава. Мисал яз, диде-бубадин чалаз килигун, иччи хъун тавун, дишегълири хижаб алуқун, файдадакай (процентрикай) яргъаз хъана, гъалал алишвериш авун... Абур вири Исламдин дестекрин винел эцигнавай паяр я.

9. Маса гъадисда лагъанва (мана): “Вад капл, жуъмдилай жуъмдад, рамазандилай рамазандал къван, абурун арада авай гунағар багъишдай крар я, эгер ам чехи гунағаривай яргъаз хънвайтла” (яни экунин капл авуна нисинин капл ийидалди хъайи гунағар нисинин кплини кеадарзава (багъизава), нисинин кплинилай разгъдан кплинал къван хъайи гунағар разгъдан кплини ва икъл мад... Са жуъмя кплинилай нубатдин жуъмдадин кплинал хъайи гунағар къвед лагъай

жуъмдадин кплини багъишзава ва и иисан рамазандин вацралай къведай ийисан и варз алуқудалди хъайи гунағар гъя ийисан рамазандин вацра багъишзава). (Бухарий).

10. Са гъадисда къейднава (мана): “Ни (гъи касди) иман гваз ва сувабдик умуд кваз Рамазандин вацра сив хвейитла, ада адан виликдай хъайи вири гунағар багъишда”. (Бухарий, Муслум).

11. Мад са гъадисда хабар гузва, (мана): “Ни (гъи касди) иман гваз ва сувабдик умуд кваз Рамазандин вацра йи-фен кплар (таравигъ, тагъажжуд, витр) авуртла, ада адан виликдай хъайи вири гунағар багъишда”. (Бухарий).

12. Пайгъамбарди (къуй Аллагъдин патай салават ва саламар хъурай вичиз) лагъанва (мана): “Сив хън ва Къуръан - къве шафаатчи я (Аллагъдин) бендердиз Къияматдин Юкъуз. “Сив хъни” лагъуда: Я Рабби! За ам къуна (хвена) тъунрикай ва гъевесрикай юкъуз, - гъавиял, зайдай шафаатчи (тереф хъудайда) ада! Къуръанди лагъуда: “За ам къуна ахвар авуникий ийифиз (къадағъа авуна ада ахвар - ийифен кпларал геждади Къуръан келуналди), гъавиял язакай шафаатчи ая ада! Дугъриданни, абурун къведен шафаатни (Аллагъди) къабулда”. (Ағымад, амл-Табарани).

13. “Лайлут-уль-Къадр” - ийиф рамазандин вацран хазинадай я. Ам Аллагъ-Таалади чи умметдиз ганвай зурба савват я. Виликдай хъайи умметрикай бязи инсанри 83 иисан къене авур ибадат ва дингар амал, чаз, мусурманриз, са ийифен къене гъабурулайни гзаф ийидай мумкинвал ава!

Аллагъ-Таалади Къуръанда лагъузва: (97-суре, мана):

1. Гъакъикъатда, Чна ам (Къуръан) - “Лайлут-уль-Къадр”-диз (Аллагъдин виликдай къадир ва лайхвал авай Ийифиз) (авудна) ракъурнава! (А Ийиф рамазандин вацра ава).

2. Ваз вуч чида вуч ятла “Лайлут-уль-Къадр” - (еке къадир ва чехи дережа авай Ийиф)?

3. “Лайлут-уль-Къадр” (еке къадир ва чехи дережа авай Ийиф) - ағъзур вацранай хийирлай ийиф я (ам гзаф берекатту ийиф я). И ийиф авур дингар крар ағъзур ийисан къене авур дингар крарилай хийирлу, артух я!).

4. Адан (А Ийиф) къене малаикар ва Руғъ (Жабраил) гъэр са эмиридин гъакъиндай ганвай чин Раббидин изиндалди гзаф (сефер) чилел эвичизава.

5. Адан (А Ийиф) (вири писвилерикай саламатваля, хийир ва берекат я, салам ва тебрия малаикрин патай) та экунин лаз экъечидалди”.

И сурадин эхиримжи аятдин эхирдиз алимири ихтиян баян гузва:

А ийиф ибадат ийиз акъудай мусурмандал “Лайлут-уль-Къадр” тъалтунин ва ам къабул хъунин лишанрикай сад пакамахъ рагъ царцар гудай нурар галализ акун я. А кар и аятда къалурнавай “...гъатта матлъ-иль-фажр” гафарин манади тести-къарзава. Яни экунин язъя жезвай вахтуналди (гъя чавни кваз (санал) а ийиф вири писвилерикай саламатвал, хийир ва берекат, малаикрин патай гзаф къадар саламар ва тебрикар я. Малаикрин къадардин гзафвиял абурун нурари а чавуз рагънин нурар къевзаза... (лугъун лазим я хъи, и аятдин урус чалаз авунея бязи таржумайра “...вплоть до наступления зари” гафар гъалтзаза. “...вместе с зарей”) гафар къынин дуль жезва).

Чна Аллагъдиз ялварзава ва Адавай чи ибадатар ва хъсан крар къабулун ва Адан разивал къачуз къумекун таалабзава. Я Рабби, чаз рамазандин варз гзаф ийисара къисмет ая! Амин!

Спорт

Умудлувал гузва - руғъ хажзава

Рагнеда РАМАЛДАНОВА

И муқъвара Москвада каратэ кёкушинкай-дайд Россияндиян чемпионат акъалтла. Ана Москвадин патай экъечнавай чи ватандаш Шамил РАМАЗАНОВА (шикилда - чапла патахъ) 80 кг-дай къведалди заланвал авайбурун арада бурунуңждин медаль къазаннишна. Чаз умудлувал гузвой, чи руғъ хажзавай адан агалкъунрикай чна виликрайни са шумудра хабар гайдици.

РИКИЕЛ ХКИН: Ш.Рамазанова Россияндиян физический культурадин спортдин госуниверситетдин рагъэкъечдай патан единоборствийдяя бялъсер чуғвадай факультет акъалтларна. Ана келдайла, Шамила вичин заланвиял Москвадин областдин къенкъивечивал патал ақъажунра ва Россияндиян чемпионатда иштиракнай, гъасирал экъечай гъар сеферда гъалибвал къазаннишней. Тренерар тир Эмил Жафарована ва Арсен Рамазанован пъилик вердишвилер къачуналди, ада вичин устадвал хажна.

Къенин юкъуз Ш.Рамазанов вичик еке умудар кутазвай спортсменрикай сад яз гъисабзава. Ам са шумуд сеферда Европадин чемпионилин тъварциз лайхху хънва. Икъл, 2015-йисан майдиз Москвада кёкушинкай каратэдайд къиле фейи Европадин чемпионатда ада 1-чка къуна. Берлинда спортдин и жуъредай къиле фейи чемпионатдани Россияндиян хънавай командалик кваз иштиракай чи ватандашди чемпионилин тъвар къазаннишней (амма тренировкада къунтез тъварвал хънава, адавай дүньядин чемпионатда иштиракиз хънава).

Кесерлу гзаф турнирра ва ақъажунра къазаннишней гъалибвилериз килигна, 2016-йисуз Британияндиян машгъур порталдин (kyokusinresults.com.) версиядалди, дүньядин виридалайни хъсан 10 каратистдин (80 кг-дай къведалди заланвал авайбурун арада) жергедик Шамил Рамазановни акатавай. Шамил Рамазанован ери-бине Кургъай райондин Хлекхин хъяръя я. Алада вахтунда ам Москвада яшамиш жезва, рагъэкъечдай патан единоборствийдяя ада тренер язи зегъмет чуғвазва. Къуй чи ватандашдихъ дүньядин чемпионилин тъвар къазаннишней дай къуватарни хушбахтлу уймуър хъурай!

ГТО-дин фестиваль

Алатай гъяддиз Махачкъалада, Е.Исинбаевдин тъварунхъ галай стадиондал, республикадин зөгъметчи колективин арада ГТО-дин фестиваль ачухна.

Спортдин серенжем ачухдай мэрекатдал Дағустандин физический культурадин ва спортдин цийиз тайнаравай министр Сажид Саждова къейд авуравал, фестивалда жуъреба-жуъре карханайра, тешкилатора, идараира зөгъмет чуғвазвайбурувай, гъакъни государствовин ва муниципалитеттин къуллугъчиривай (чинин яшар 25-далай 69-далди тир ксаривай) иштиракиз жеда.

ЛезГи газет

УЧРЕДИТЕЛЬ:

Дагъустан Республикадин информатизациядик, алакъадин ва массовий коммуникацийрин министерство

367018, Махачкала,
Насрутдинов пр., 1 "а"

КЬИЛИН РЕДАКТОР
М. И. ИБРАГЫМОВ
(+78722) 66-00-60

E-mail: lezgiGazet@yandex.ru

КЬИЛИН РЕДАКТОРДИН ЗАМЕСТИТЕЛЬ
К. Н. ФЕРЗАЛИЕВ

66-13-55

ЖАВАБДАР СЕКРЕТАРЬ
Ш. Ш. ШИХМУРАДОВ
66-02-81

ОТДЕЛРИН РЕДАКТОРАР:

ПОЛИТИКАДИН
Н. М. ИБРАГЫМОВ
66-00-59

ЭКОНОМИКАДИН
Ж. М. САИДОВА
66-00-63

КУЛЬТУРАДИН
Д. Б. БЕЙБАЛАЕВ
66-00-58

ЛИТЕРАТУРАДИН
М. А. ЖАЛИЛОВ
66-00-64

ЯШАЙИШДИН ВА ЧАРАРИН
Р. С. РАМАЛДАНОВА
66-00-57

БУХГАЛТЕРИЯ
66-00-62

КАССА

66-00-56

ЖАВАБДАР КОРРЕКТОР
М. МАГЪАМДАЛИЕВА

ВЕРСТКА ИЙИЗВАЙДИ
Ш. ФЕЙЗУЛЛАЕВА

НУМРАДИН РЕДАКТОР
Н. ИБРАГЫМОВ

Газет йисан 52 сефедра акъатзана
Газет алакъадин, информационный технологийрин ва массовий коммуникацийрин хиле гузьцивал авунин рекъяя Федеральны күлгүттүдин Дагъустан Республикада авай Управлениди 2019-йисан 22-апрелдиз регистрация авуна.

Регистрациядигүн нумра ПИ № ТУ 05-00420
Макъалаяр редакцияди түккүр хыйизва.
Макъалайриз рецензия гузвач ва абур элкъевна вахкузач. Редакциядигүн макъалайриз авторрин фикирар сад таххун мүмкүн я.

Газетда чап авун патал теклифнав материялара гъланай делилрин дүзүлини ва керчекилин патаххай жавабдарвал авторрин чипин хиве гъатзана.

**РЕДАКЦИЯДИН ВА
ИЗДАТЕЛДИН АДРЕС:**
367018, Махачкала, Насрутдинов
проспект, 1 "а". Печатдин қылал

ГАЗЕТДИН ИНДЕКСАР:

Йисан - ПП200

Зур йисан - ПП171

Чап ийиз вахкудай вахт - 21.00

Чап ийиз вахканы - 17.30

Газет "Издательство" "Лотос"
ОО-дин типографияда чапна.

367000, Махачкала,
Пушкинан күчө, 6.

Тираж 6939

(Г) - Илишандик квай материалар
гъакъидихъ чапзавайбүр я.

12+ - Икъван яшар хъянвайбуру къелрай

НАШИ РЕКВИЗИТЫ:

ГБУ "Редакция республиканской газеты
"Лезги газет"

УФК по РД
Отделение - НБ РД г. Махачкала
БИК - 048209001
ИНН - 0561051314/КПП - 057101001
Р/Сч - 40601810100001000001
Л/Сч - 20036 Ш60090

Мубаракрай!

Хив райондин Фригърин хуърун юкъван мектебдин муаллимрингин колективиди РД-дин образованнадигүн министрдин заместител Альбина Сефербековна АРУХОВАДИЗ

РД-дин Къилин къарапардалди ганвай "Дагъустан Республикадин вилик лайихлувилерай" орден мубаракзава.

Самур дередин баркаллу хва

Къардаш Гъарунович
МАМАЛИЕВАЗ:

Играми Дуст,
Къардашини я, Стхани,
Четин Чавуз даххини я,
архани.
Мубаракрай 80 йисан
яшар ваз!
Гележегдэ - сагълам умъуэр,
бахтар ваз!

Казим ва адан хизан

Дагъустандин халкъдин артист
Агъахан Рамазанович АГЪАХАНОВАЗ:

"Дагъустандин халкъдин
артист" -
Багъя тівар мубарак,
Агъахан!
Сагъ чан хъана, виши
йисарив
Агакърай вуп, чи Агъахан!

ман мурад сад я: хайи те-
атрдиз, багъри лезги халкъ-
диз къуллугъун давамарун.
Къуй адан и экю мурад къи-
лиз акъатрай!

Тамам хъана вири
къастар,
Вун къубан яз акурай.
Амай умъуэр хъурай
гаттар,
Ваз чехи тівар
мубаракрай!

Лезги театрдин коллектив

Баркаллу миграгъви хва, сарар сагъбар хъувунин ва
эхизгүнин рекъяя машгъур устад, чехи хизандин къил,
дустарин дуст, гзраф къарин месенат
Абдуллаев Байрамович БАЙРАМОВАЗ:

Вири рангар, тавар, асул
нурар хъуз...
Себеб сад я - саламатдиз
сарар хуын!

Четин къвазда яшлу
чандиз къизилар.

На чинидив ийида дерт
къизилар.

Гъа кар тушни хазинайрин
хазина!

Аллагъди ваз гурай дуныяд
изинар!..

Тай авайд туши гунардиз
ви сантунин,

Куълег хъиз я ам инсандин
бахтунин,

Вунни - сердер а мубарак
тахтунин!

Метлеб жедач масакла вун

акунихъ...

Гъуърметлу хва! Чаз
сагъвилин лувар хъуз,

Мублагъ чилер, гъакъван
ачух цавар хъуз,

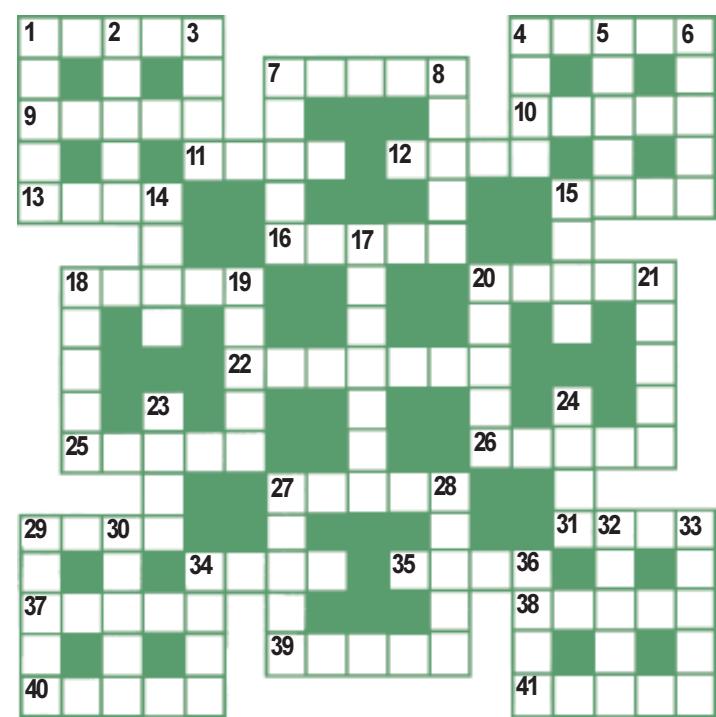
Вун хайи югъ, сиверин варз, алуқъзавай майдин

СУВАРАРНИ ТЕБРИКЗАВАЙ МЕРД АЛИ, АДАН ХИЗАНАР,

ЯРАР-ДУСТАР, БАГЪРИЯР...

Кроссворд

Түккүрттүйди - Абдула АБДУЛАЕВ, дидед чалан муаллим

ДУЗ ЦАРАРА: 1. "Риккин... мез я" (мисал). 4. "...къени хайила, къеци рушни гъульуз фида" (мисал). 7. Лезги халкъдин төбиатдин календарда августдин варз. 9. Лацу кард. 10. Түнбүль, тегъне, инкар. 11. Гъуматдин ярж, лишан. 12. Шаир. 13. Докъузпара райондин хуър. 15. Хуш ни. 16. Бубадин патай мукъвади. 18. "Ксай месик... клан жемир" (мисал). 20. Етим Эминан стха. 22. Къураматдал алай виридалайни чехи дағълар. 25. Пакаман түльн. 26. Къуш. 27. "Алач яз амуъдади, викълердиз... хъсан я" (мисал). 29. Стлал... (шайя, тъвар). 31. Имам Шамилан... 34. Балкандал алайди. 35. Галкъя. 37. Гъурмет авун, гелкъуын. 38. Нез клан хъун. 39. Фу чрадай чка. 40. Миллет. 41. Ципицрин сорт.

ТИК ЦАРАРА: 1. Лезги халкъдин төбиатдин календарда июндидин варз. 2. Дишегълийри кылел алукъдай фите. 3. Ваклан къир. 4. "Ягъиз тежедайда чехи... къада" (мисал). 5. Төбиатди түүн патал арадал гъиз. 6. Разивал, меслят. 7. Жуван... жуваз мукъва я" (мисал). 8. "Квалах инсандин ... я" (мисал). 14. "...къейила тівар амуъдда, устар къейила - кар" (мисал). 15. Бубадин патай мукъвади. 17. Сив хуънин варз. 18. Садака гун. 19. Алахъай гъава. 20. Дишегълидин тъвар. 21. Тереф, пад. 23. "Умуд" повестдин автордин тъвар. 24. Стлал Сулейманан райондин хуър. 27. Гъульузун стхадин паб. 28. Балкандал жеда. 29. Мектебда къелзаявади. 30. Хъульцуган. 32. Дибдин падеж. 33. Са кар къилиз акъудиз таххайла... жагъурун. 34. Советрин Союздин Игит, тъвар (лезги). 36. Бедендин хайи, акъатай чкадал эцигда.

"ЛГ"-дин 14-нумрадиз акъатай кроссвордин жавабар:

ДУЗ ЦАРАРА: 5. Къартакен. 6. Къарникуз. 8. Магъулдар. 11. Арабен. 14. Футфа. 15. Нагъакъан. 16. Къемеди. 17. Царонах. 21. Амалдар. 22. Минус. 23. Къанба. 26. Билбильхүр. 27. Цайлапан. 28. Къарақуырье.

ТИК ЦАРАРА: 1. Кларклар. 2. Экран. 3. "Яркълар". 4. Къуланфер. 7. Муткъаб. 9. Мешребсуз. 10. Курпашман. 12. Чардума. 13. Балабан. 18. Эцигунар. 19. "Эльбин". 20. Элбухари. 24. Писпи. 25. Зүйгъре.

Малумат

Играми газет къелзаябүр! Квэз виридаз алукънавай Рамазандин варз мубаракрай! Хуъзвай сивер, ийизвай дуъяр, вири ибадатар Аллагъди къбаулрай. Амин!

Гъеле виликдай хабар гайвал, Рамазандин вацара чна газет къелзаябүр арада диндин конкурс тухудайвал я. Ана гъвчи-бүрүвайни иштиракиз жеда, чехибурувайни. Гъалибчийриз пулдин премияра ва багъя савкъатар гуда.

Конкурсдин сувалар алатай йисан Рамазандин вацралай Цинин йисан Рамазандин вацран къван "Лезги газетдиз" акъатай диндин макъалайрин бинедаллас гъазурдайвал я. Сувалар ва конкурсдин шартлар къведай нумрада чапда.

"Лезги газетдин" редакциядин колективиди умъурдин юлдаш

САБИР

МИНГъАЖИДИНОВИЧ

рагъметдиз финихъ галаз алакъалу яз Къадиров Къади-раз вири мукъва-къилийриз дериндай хажалат чуугунивиди, башсагълугъвал гузва.

Дагъустандин педагогика-дин институтдин колективиди играми диде

СУЛТАНАГЪА

рагъметдиз финихъ галаз алакъалу яз Къадиров Къади-раз вири мукъва-къилийриз дериндай хажалат чуугунивиди, башсагълугъвал гузва.

РД-дин МВД-дин къуллугъчийрин колективиди, ветеранрин советди играми вах

ШҮШХЕАЛУМ

рагъметдиз финихъ галаз алакъалу яз отставкада авай милициидин полковник Муратдин Гъажиагъмирович Агъмироваз вири мукъва-къилийриз дериндай хажалат чуугунивиди, башсагълугъвал гузва. Вахаз - рагъметар, квэз виридаз рикъерин секинвал Аллагъди гурай.